

Rydderapporten 2023

**HOLD
NORGE
RENT**

Om Hold Norge Rent

Hold Norge Rent er en ideell forening som arbeider mot forsøpling. Foreningen skal både forebygge forsøpling og bidra til opprydding av søppel. Hold Norge Rent inviterer aktører fra offentlig, privat og frivillig sektor til å bidra til en felles dugnad mot forsøpling gjennom samarbeid og medlemskap.

Se holdnorerent.no for mer informasjon.

Rapportnummer

HNR-2402

Ansvarlig utgiver

Hold Norge Rent

Utgitt

Oslo, april 2024

Redaktør

Malin Stapnes Dahl

Øvrig redaksjon

Merethe Hommelsgård

Lise Keilty Gulbransen

Mari Mo Osterheider

Heidi Gromstad

John Harald Sand

Silje Marie Kristiansen

Carl Pedersen

Astrid Kordal Næss

Analyse

Malin Stapnes Dahl

Fotograf forside- og baksidebilde

Max Emanuelson

Hold Norge Rent

Layout

Parabol Studio

Trykk

TS Trykk AS

Adresse

Karl Johans gate 4,

0184 Oslo

Telefon

40 00 14 38

Nettside

holdnorerent.no

Styreleder

Asgeir Knudsen

Daglig leder

Lise Keilty Gulbransen

Statistisk analyse avsluttet

12.01.2024

Denne rapporten er produsert med tilskudd fra Senter mot marin forsøpling (Marfo)

Innhold

1	Ryddeåret 2023 i korte trekk	3
2	Innledning: Data er vårt viktigste våpen mot forsøpling	5
3	Ryddestatistikk for 2023	6
	3.1 Datagrunnlag og metode	7
	3.2 Nøkkeltall	8
	3.3 Årets funn	14
	3.4 Kilde- og materialfordeling	20
	3.5 Innmeldt forsøpling	25
	3.6 Folkeforskningsdata fra andre aktører	26
4	Ryddesesongen i Norge	31
	4.1 Frivilligheten i Norge: 582 000 nordmenn deltok på ryddeaksjon i 2023	31
	4.2 Nasjonale ryddedugnader	32
	4.3 Min bit av Norge 2023	35
	4.4 Opprydding i Norge 2023	36
	4.5 Gullklypa 2022	40
	4.6 Refusjonsordningen	41
	4.7 Ryddeutstyr	42
5	Profesjonell kartlegging	44
	5.1 Kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer	44
	5.2 Kartlegging av forsøpling fra bygg- og anleggsplasser	46
	5.3 OSPAR	47
	5.4 Rent hav	49
	5.5 Fiskeridirektoratets opprenskningstokt	49
	5.6 Norge: Hvordan plast og rydding av plast påvirker økosystemet på Lisle Lyngøy	50
	5.7 Norwaste: Kartlegging av forsøpling i Oslo kommune	51
6	Internasjonalt samarbeid	53
	6.1 Nordic Coastal Cleanup	53
	6.2 Arctic Cleanup	54
	6.3 Arktisk seilas: Kunnskapsinnhenting i arktiske og subarktiske områder	55
	Nettverk for frivillig opprydding (NFO)	57
	Takk til de frivillige	58
	Takk til samarbeidspartnere	59
	Oversikt over frivillige aktører	60

Foto: Jonas Carlsen / Push Media

1 Ryddeåret 2023 i korte trekk

3 305 ▼ aksjoner | **61 305** ▲ ryddere | **953 768** ▼ kilo ryddet | **1 499 165** ▼ meter ryddet | **19%** ▼ aksjoner med registrerte funn

Topp 5

Funn nasjonalt	Antall funn	% fordeling	
1 Tau	30 205	17%	
2 Uidentifiserbare plastbiter	23 239	13%	
3 Sigarettneiper	19 656	11%	
4 Fiskekroker	13 891	8%	
5 EPS	10 960	6%	

Topp 5

Tilstedeværelse på aksjon*	Antall aksjoner	% antall aksjoner	
1 Tau	389	63%	
2 Plastflasker	340	55%	
3 Matemballasje	295	48%	
4 Lokk og korker	289	47%	
5 Uidentifiserbare plastbiter	287	46%	

På topp

79%

av oppryddet avfall var **plast**

67%

av aksjonene foregikk langs **kysten**

VESTLAND

Det ble mest ryddet i **Vestland**

20%

av ryddeaksjonene foregikk i **september**

● Personlig forbruk	38%
● Fiskeri og havbruk	31%
● Annet	16%
● Industri og næring	14%
● Hygiene- og sanitærartikler	2%

289 ▲ kilo per aksjon | **19** ▲ frivillige per aksjon

16 ▼ kilo avfall ryddet per frivillig

* «Tilstedeværelse på aksjon» sier noe om hvor utbredt en funnkategori er, dvs. hvor ofte den er til stede på en ryddeaksjon.

Foto: Hold Norge Rent

2 Innledning

Data er vårt viktigste våpen mot forsøpling

Data fra folkeforskning er Hold Norge Rents viktigste kilde til kunnskap om forsøpling i Norge. Sammen med data fra kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer, er denne folkeforskningsdataen grunnlaget for vårt forebyggende arbeid mot forsøpling.

Rydderapporten har to mål. Rapporten skal oppsummere og vise frem frivillighetens innsats mot forsøpling, og den skal presentere data om forsøpling.

Hvert år sammenstilles og analyseres folkeforskningsdataen fra Rydde med hovedfokus på de frivilliges funnregistrering og hva denne dataen forteller oss. I tillegg presenteres et utvalg relevante studier og data fra inn- og utland.

I 2023 registrerte frivillige over 170 000 funn fra ryddeaksjoner i Rydde, og ifølge dataen, ble det ryddet flest kilo søppel i Troms og Finnmark mens det ble gjennomført flest ryddeaksjoner i Vestland.

Økt innsikt

Dataen som presenteres og analysen av denne gir hvert år økt innsikt i forsøplingssituasjonen i Norge både nasjonalt og regionalt, så vel som langs kysten og i innlandsområder.

På bakgrunn av folkeforskningsdataen kan vi blant annet si noe om hva som utgjør de største forsøplingsutfordringene i Norge og mulige kilder til denne forsøpling.

Denne kunnskapen er svært nyttig for Hold Norge Rent, men vårt mål er at den også skal bidra til større bevissthet i resten av samfunnet og være nyttig for alle som jobber med å forebygge forsøpling.

Næringslivet kan gjøre en stor forskjell

Folkeforskningsdataen forteller oss at næringslivet dessverre er en stor kilde til forsøpling i Norge, både langs kysten og i innlandsområder, og Nord-Norge er landsdelen med aller størst andel forsøpling fra næringslivet i forhold til andre kilder.

Næringslivet kan derfor gjøre en stor forskjell på forsøplingssituasjonen i Norge. Selv om forsøpling fra næringsvirksomhet er en utfordring, er dette også en god nyhet fordi dette er problemer som næringslivet har muligheten til å løse ved å sette fokus på forsøpling fra egen virksomhet og i egen bransje.

I 2023 kommer tau øverst på funnlisten og utgjør hele 17 prosent av totale funn registrert av frivillige. Tau kommer i all hovedsak fra fiskeri- og havbruksnæringen, og næringen har selv både innsikten og kompetansen til å løse dette gigantiske forsøplingsproblemet.

Ved å sette inn skreddersydde tiltak som reduserer risikoen for forsøpling fra egen virksomhet og implementere tiltak som forebygger forsøpling fra egen bransje, kan forsøplingen reduseres betydelig og i mange tilfeller stoppes helt.

Takk til alle som bidrar

Tusen takk til alle som bidrar til arbeidet mot forsøpling, og særlig takk til de 582 000 frivillige som deltok i ryddedugnaden i løpet av 2023.

En ekstra stor takk går til alle som er aktive brukere av Rydde og registrer data som hjelper oss i arbeidet med å få slutt på forsøpling som miljø- og samfunnsproblem.

Lise Gulbransen

3 Ryddestatistikk for 2023

Å sikre at det foregår regelmessig og langsiktig opprydding av forsøpling i Norge, samt samle inn kunnskap om hvor og hva som er på avveie, er essensielt for å bekjempe forsøpling. Derfor er en av Hold Norge Rents viktigste oppgaver å mobilisere til frivillig opprydding og motivere til å rydde og registrere funn gjennom verktøyet Rydde.

Foto: Max Emanuelson

All data som registreres i Rydde av frivillige, defineres som folkeforskningsdata. Denne dataen er den største kilden vi har til kunnskap om forsøpling i Norge, og dette er takket være de frivilliges innsats. Denne typen data gir et langt større grunnlag enn hva som er mulig for forskning og annen profesjonell kartlegging å oppnå, da det er ressurskrevende å både rydde og analysere funnene. Derfor er folkeforskningsdataen meget verdifull.

Folkeforskningsdataen fra Rydde gir oss muligheten til å si noe om type forsøpling, hvor avfallet befinner

seg og mulige kilder og årsaker til forsøpling, så vel som å spore endringer over tid. Hold Norge Rent legger derfor stor vekt på å sikre best mulig data som grunnlag for kunnskapen om forsøpling i Norge, til bruk av både frivillige, myndigheter, forskere, kommuner, næringslivet, media m.fl.

Prosjektet Kvantestprang¹ viser at folkeforskningsdata er spesielt egnet til å:

- overvåke kilder til forsøpling over tid
- se på sammensetning av funn
- gi en pekepinn på forsøplingsverstinger

1 «Marin forsøpling i norske fylker», Harr et al. 2022.

3.1 Datagrunnlag og metode

Registreringsprotokollen i Rydde er basert på den internasjonale registreringsprotokollen til [Ocean Conservancy](#) tilpasset norske forhold². For å kunne sikre best mulig statistikk, er det viktig å få en bred og helhetlig oversikt over søppelet som frivillige ryddere plukker, og de frivillige blir derfor bedt om å registrere overordnede data kalt nøkkeltall. Disse nøkkeltallene er antall deltakere, antall timer brukt, antall meter ryddet og antall kilo ryddet. Dette er viktige tall som sier noe om ressursbruken og engasjementet til de frivillige, i tillegg til at det gir oss innsikt i mengdene som er fjernet i løpet av året.

Det blir også oppfordret til å registrere sine funn fordelt på 82 ulike funnkategorier. Økt antall registreringer gjennom Rydde vil gi oss økt styrke i statistikk presentert. Det er derfor et ønske og mål for Hold Norge Rent og vår samarbeidspartner Senter mot marin forsøpling, at det skal være så enkelt som mulig.

I 2023 bestod datagrunnlaget av hele 3 305 aksjoner opprettet av 1 049 unike brukere. 621 av disse aksjonene hadde detaljert funnregistrering (19 prosent).

Analysen i 2023³ bygger på registrerte data etter samme prinsipper som beskrevet i Rydderapporten 2020. Det er verdt å merke seg at i 2022 lanserte Senter mot marin forsøpling det digitale arbeidsverktøyet Rent hav⁴. Rent hav har liknende funksjoner som Rydde, men med en annen målgruppe; aktører som jobber med marin forsøpling i Norge, eksempelvis forvaltere, koordinatore og diverse kunnskapsinnhentere.

Rent hav samler inn kartdata fra ulike miljødata og andre nasjonale kartdata, i tillegg til all data som registreres i Rydde. Profesjonelle aktører som ikke er definert som frivillige eller arbeider med frivillige, skal registrere sine aksjoner og funn i Rent hav. Dette kan påvirke hva som blir registrert i Rydde nå sammenlignet med tidligere. Det er sannsynlig at flere aktører som tidligere ville registrert aksjoner og funn i Rydde, nå registrerer i Rent hav. Resultater fra Rent hav presenteres senere i rapporten.

Kvalitetssikring og feilkilder

Frivilligheten legger ned en stor innsats, men det kan være vanskelig å unngå feil og mangelfulle registreringer. Slik som beskrevet i Rydderapporten 2020, blir all data i Rydde korrigert for feil- og dobbeltregistreringer. Men selv med grundig gjennomgang kan det ikke garanteres mot feilregistreringer i materialet. Derimot er alle tall basert på flere tusen uavhengige registreringer, og dette gjør at statistikken presentert likevel er sannsynlig. Verdt å merke seg: Feil i data samlet inn kan også være på bakgrunn av feil og mangler i Rydde. Et eksempel på dette er nøkkeltallet antall meter ryddet. Denne funksjonen fungerer kun langs kystlinjen. Derfor representerer dette nøkkeltallet antall meter ryddet kystlinje og ikke det totale antallet meter ryddet i Norge.

2 «Volunteer Ocean Trash Data file», Ocean Conservancy, 2019.

3 Rydderapporten 2020, Hold Norge Rent.

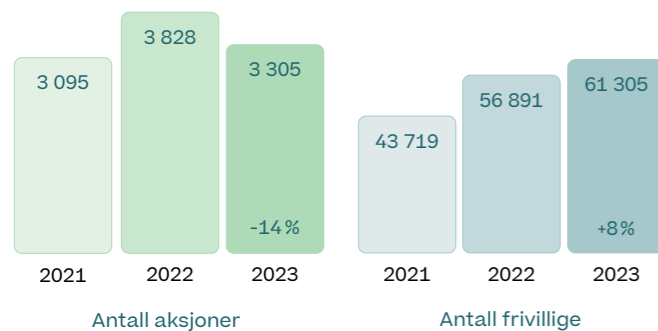
4 www.renthav.no

3.2 Nøkkeltall

Som beskrevet i 3.1, består nøkkeltall av antall aksjoner, antall frivillige, antall kilo og antall meter ryddet. Disse parameterne forteller oss noe om den frivillige innsatsen i Norge: hvor mange som er ute og rydder, mengden som ryddes og hvor det ryddes. Her presenteres disse nøkkeltallene.

Nasjonale nøkkeltall: antall aksjoner og frivillige

2023 er det første året siden 2019, som ikke var påvirket av pandemi. I 2023 ser vi en nedgang i antall aksjoner som har blitt registrert i Rydde, med hele 14 prosent (Figur 1). Om dette representerer en nedgang i faktisk aktivitet eller bruken av Rydde er vanskelig å si. Men til tross for nedgang i antall aksjoner, er det en positiv økning i antall frivillige som deltar på ryddeaksjonene, med hele 8 prosent fra 2022 og 40 prosent økning siden 2021. Det er fantastiske resultater. Engasjementet omkring opprydding er meget viktig i kampen mot forsøpling, og vi takker alle frivillige som har bidratt i 2023!

Figur 1: Oversikt over antall aksjoner og frivillige, 2021-2023.

Av de frivillige som har deltatt i 2023 kan vi se at det er et bredt spekter av ulike bidrag på lista (Tabell 1). På topp tre finner vi *organisasjoner*, *foreninger eller lag* og *skoler* med totalt 58 prosent av alle registreringene. Dette er samme resultat som i fjor. Det er verdt å merke seg at disse tallene representerer bakgrunnen til den som oppretter aksjonen/arrangøren av ryddeaksjonen og sier nødvendigvis ikke noe om hvem som faktisk deltar på aksjoner. Eksempelvis er det mange organisasjoner og bedrifter som arrangerer ryddeaksjoner hvor de mobiliserer frivillige til deltagelse.

Oversikt over type rydder

	Antall aksjoner	% fordeling
1 Organisasjon	537	23 %
2 Forening eller lag	440	19 %
3 Skole	372	16 %
4 Idrettslag	210	9 %
5 Bedrift	177	8 %

Tabell 1: Oversikt over ulike typer ryddere som bidro i 2023.

Nasjonale nøkkeltall: antall kilo ryddet, timeverk og meter ryddet

De siste årene har resultatene vist at det har vært en nedgang i antall kilo ryddet fra år til år. Fra 2021 til 2022 var nedgangen på hele 16 prosent (Tabell 2). I år er resultatene noe annerledes med en nedgang på kun 3 prosent fra 2022.

Antall kilo ryddet

	2021	2022	2023	% endring
Kilo	1 178 212	986 285	953 768	-3%

Tabell 2: Oversikt over antall kilo ryddet i 2021, 2022 og 2023.

Med en nedgang i antall kilo og oppgang i antall frivillige, er det også en nedgang i antall kilo per frivillig (16 kilo per frivillig i 2023, mot 17 kilo per frivillig i 2022; Tabell 3). Det er derimot en oppgang i antall kilo per ryddeaksjon (289 kilo per ryddeaksjon i 2023, mot 258 kilo per ryddeaksjon i 2022).

Meter og timer ryddet

	2021	2022	2023	Endring
Meter	6 468 495	3 594 436	1 499 165	-58 %
Timer	43 719	56 891	61 305	+8 %

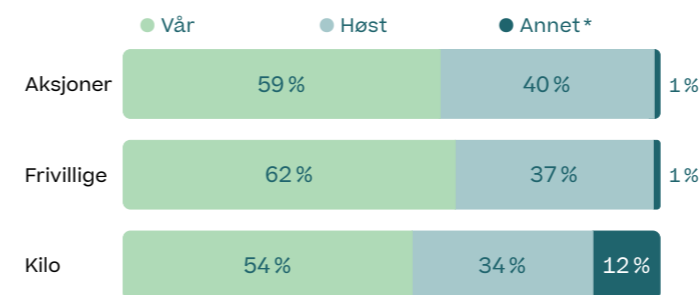
Tabell 3: Oversikt over meter og timer ryddet i 2021, 2022 og 2023.

I 2023 som i 2022 er det nedgang i antall meter ryddet. Her er det viktig å merke seg at dette tallet representerer en feilkilde (beskrevet i 3.1). Tallet som presenteres her representerer antall meter ryddet kystlinje. Selv om dette tallet ikke representerer den sanne verdi av antall meter ryddet i Norge,

kan vi fremdeles si at antall meter ryddet kystlinje registrert har hatt en nedgang fra 2022 til 2023 på hele 58 prosent (Tabell 3).

Antall timer er, som beskrevet i Rydderapporten 2020⁵, basert på et estimat på at en gjennomsnittlig ryddeaksjon har en varighet på én time. Derfor blir antall frivillige og timeestimatet likt, og siden det er flere frivillige som har blitt registrert gjennom Rydde i 2023, er det en oppgang i antall timer frivilligheten har ryddet også (8 prosent). I 2024 lanseres en ny versjon av Rydde, som gjør det obligatorisk å registrere tid brukt per aksjon. Dermed vil det bli mulig å estimere faktiske timer brukt i neste års rapport.

Nøkkeltall fordelt på sesong

Figur 2: Oversikt over antall aksjoner, frivillige og kilo fordelt på sesong. Kategorien «annet» står for 1% av antall aksjoner og 1% av antall frivillige i figuren. *Annet representerer aksjoner som har mer enn seks måneder varighet og ikke hører til verken vår eller høst.

I 2023, som i 2022, har vi sett på sesongvariasjon i antall aksjoner, frivillige og kilo. Vårsesongen er definert som aksjoner som er gjennomført i løpet av januar til og med juni, og høstsesongen er definert som aksjoner som er gjennomført fra juli og ut året. Resultatene i 2023 er like som i 2022; det er noe mer aktivitet om våren enn om høsten (Figur 2). I 2023 er 59 prosent av alle aksjoner registrert på våren, og det er også her 62 prosent av de frivillige deltar.

Ser vi derimot på de mest aktive månedene, er det igjen september som er den mest aktive måneden (Tabell 4) hvor 17 prosent av alle aksjoner registrert i 2023 er gjennomført. Strandryddeuka gjennomføres i september, og det er gledelig å se at denne måneden engasjerer mange (Les mer om Strandryddeuka og nasjonale ryddedugnader i kapittel 4). Ellers har vårmånedene mai og april også høy aktivitet.

Liste over måneder med mest aktivitet

	Antall aksjoner	% av alle aksjoner
September	577	17 %
Mai	516	16 %
Mars	487	15 %

Tabell 4: Toppliste over hvilke måneder det har vært mest aktivitet i form av antall ryddeaksjoner i 2023.

⁵ Rydderapporten 2020, Hold Norge Rent.

Nøkkeltall fordelt på miljø

Når en bruker registrerer en aksjon i Rydde, må brukeren definere hvilket miljø aksjonen er gjennomført i, med fire valgmuligheter:

- 1) kyst/strand
- 2) ferskvann
- 3) dykker (her definert som under vann)
- 4) annet (by, skog, fjell, vei osv.).

Nøkkeltall fordelt på miljø forteller oss noe om hvilket miljø som har mest aktivitet, og det er nyttig for å se hvilke av miljøene som står for og representerer mesteparten av de nasjonale data som registreres i Rydde.

Figur 3 viser at det er flest aksjoner i miljøet *kyst/strand*. Dette er ikke overraskende, siden det er hovedsakelig fokus på marin forsøpling og strandrydding i Norge. I 2023 står strandryddeaksjoner for hele 67 prosent av alle registrerte aksjoner, en liten oppgang fra fjorårets 65 prosent. På andreplass har vi *annet (byer, skog, fjell, vei osv.)*. I dette miljøet befinner 11 prosent av alle gjennomførte aksjoner seg.

Den samme fordelingen ser vi da naturligvis også på både antall frivillige og antall kilo. Det er *kyst/strand* som står for over halvparten (henholdsvis 55 og 56 prosent). *Annet* ligger på en andreplass også på antall frivillige, men på antall kilo havner *annet* på sisteplass, og det er aksjoner *under vann* som havner på andreplassen med 24 prosent.

Selv om mesteparten av ryddeaktiviteten er i miljøet *kyst/strand*, er det ikke her det er flest frivillige per aksjon eller flest antall kilo per aksjon. Tabell 5 viser at det på ferskvannaksjoner i snitt har deltatt 43 frivillige per aksjon. Det er altså i dette miljøet det har deltatt flest frivillige per aksjon i 2023. Det er mange skoleklasser og idrettslag som deltar her, og det er

fint å se at det er økt fokus på å rydde vassdrag og innsjøer i Norge.

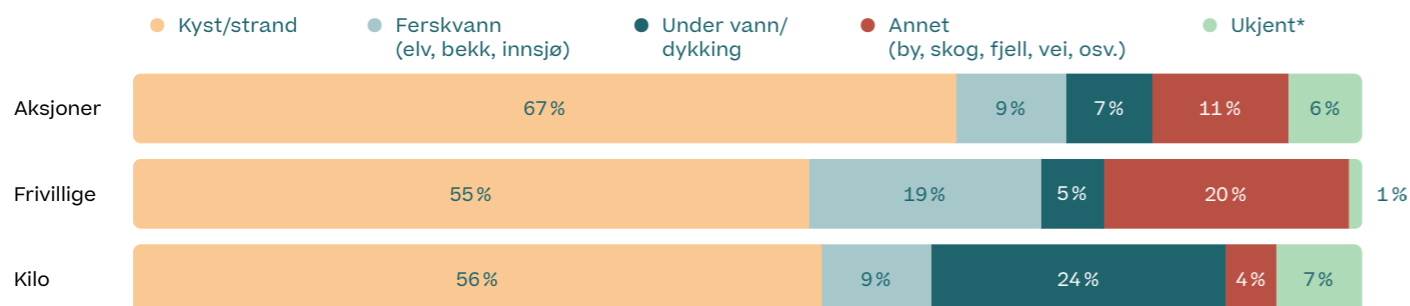
Når det gjelder antall kilo per aksjon og antall kilo per frivillig er det på aksjoner *under vann* gjennomsnittet er høyest (Tabell 5). I 2023 var det registrert i snitt 974 kilo per aksjon og imponerende 76 kilo per frivillig. Det som ryddes under vann er gjerne store og tunge gjenstander, slik som metallgjenstander og dekk. Gjenstandene kan også være tunge på grunn av vanninnhold. Vi er heldige som har flere aktive dykkerklubber i Norge, som bidrar med verdifull data gjennom å registrere i Rydde, og vi vil takke for deres innsats og bidrag.

Nøkkeltall fordelt på miljø

Miljø	Antall frivillige per aksjon	Antall kilo per aksjon	Antall kilo per frivillig
Kyst/strand	16	239	15
Ferskvann (elv, bekk, innsjø)	43	307	7
Under vann/dykking	13	974	76
Annet (by, skog, fjell, vei, osv.)	36	95	3

Tabell 5: Oversikt over antall frivillige per aksjon, antall kilo per aksjon og antall kilo per frivillig fordelt på de fire ulike miljøene.

Som det ble vist i Rydderapporten 2022, er det i miljøet *annet (by, skog, fjell, vei osv.)*, det er minst aktivitet samlet sett. Som vi også kommenterte på da, er ikke dette en ny trend, men skyldes blant annet manglende fokus på opprydding på land og utfordringer knyttet til finansiering. Det er lite kunnskap om årsaker og kilder til forsøpling på land og også hva som er på avveie. Aksjoner på land gir oss viktig kunnskap om norske forsøplingsproblemer og potensielle norske kilder til marin forsøpling. Hold Norge Rent jobber for,

Figur 3: Oversikt over antall aksjoner, frivillige og kilo fordelt på miljø. *Ukjent representerer aksjoner som er registrert uten at ryddemiljø er definert.

og håper det blir mer fokus på, rydding på land og landbasert forsøpling i årene fremover.

Nøkkeltall fordelt på fylke⁶

I 2020 og 2021 var det Nordland som gikk av med seieren for fylket med flest gjennomførte ryddeaksjoner, men i 2022 overtok Vestland fylke denne plassen og holder den fremdeles i 2023 (Figur 6). Vestland ligger derimot ikke på førsteplass når det gjelder antall kilo. Det er Troms og Finnmark som har registret flest antall kilo ryddet i 2023, med imponerende 192 538 kilo. Vestland havner på andreplass med 165 834 kilo, og Agder ligger på tredjeplass med 109 877 kilo.

Selv om Vestland ligger på førsteplass i antall aksjoner, har fylket hatt en nedgang på 20 prosent sammenlignet med 2022. Det er kun tre fylker som har hatt en økning i 2023. Møre og Romsdal har hatt en stor økning på 28 prosent, Innlandet har hatt 19 prosent økning, og Troms og Finnmark har hatt en noe mindre økning på 4 prosent. Viken holder seg stabil med like mange gjennomførte aksjoner som fjoråret. Ikke bare har Møre og Romsdal hatt en imponerende økning i antall registrerte ryddeaksjoner, men de har også gjennomført ryddeaksjoner i 22 av sine 26 kommuner, det vil si 85 prosent. Nordland havner på andreplass her, med 73 prosent engasjerte kommuner (30/41) og Troms og Finnmark på tredjeplass (72 prosent, 28/39).

Antall frivillige og antall kilo per fylke

Fylker	Antall aksjoner	Antall kilo	% kommuner engasjert
Vestland	647	165 834	39%
Rogaland	431	100 180	74%
Agder	376	109 877	60%
Troms og Finnmark	322	192 538	72%
Nordland	319	52 197	73%
Viken	317	58 361	55%
Møre og Romsdal	277	88 583	85%
Oslo	193	20 762	
Trøndelag	150	63 129	58%
Innlandet	148	24 724	65%
Vestfold og Telemark	119	39 753	57%

Tabell 6: Oversikt over antall frivillige, antall kilo og prosent kommuner engasjert i fylket i 2023, sortert etter antall frivillige i synkende rekkefølge.

Når det gjelder topplisten over hvilke kommuner som har gjennomført flest ryddeaksjoner, har vi i 2023 følgende:

Toppliste kommunedeltagelse

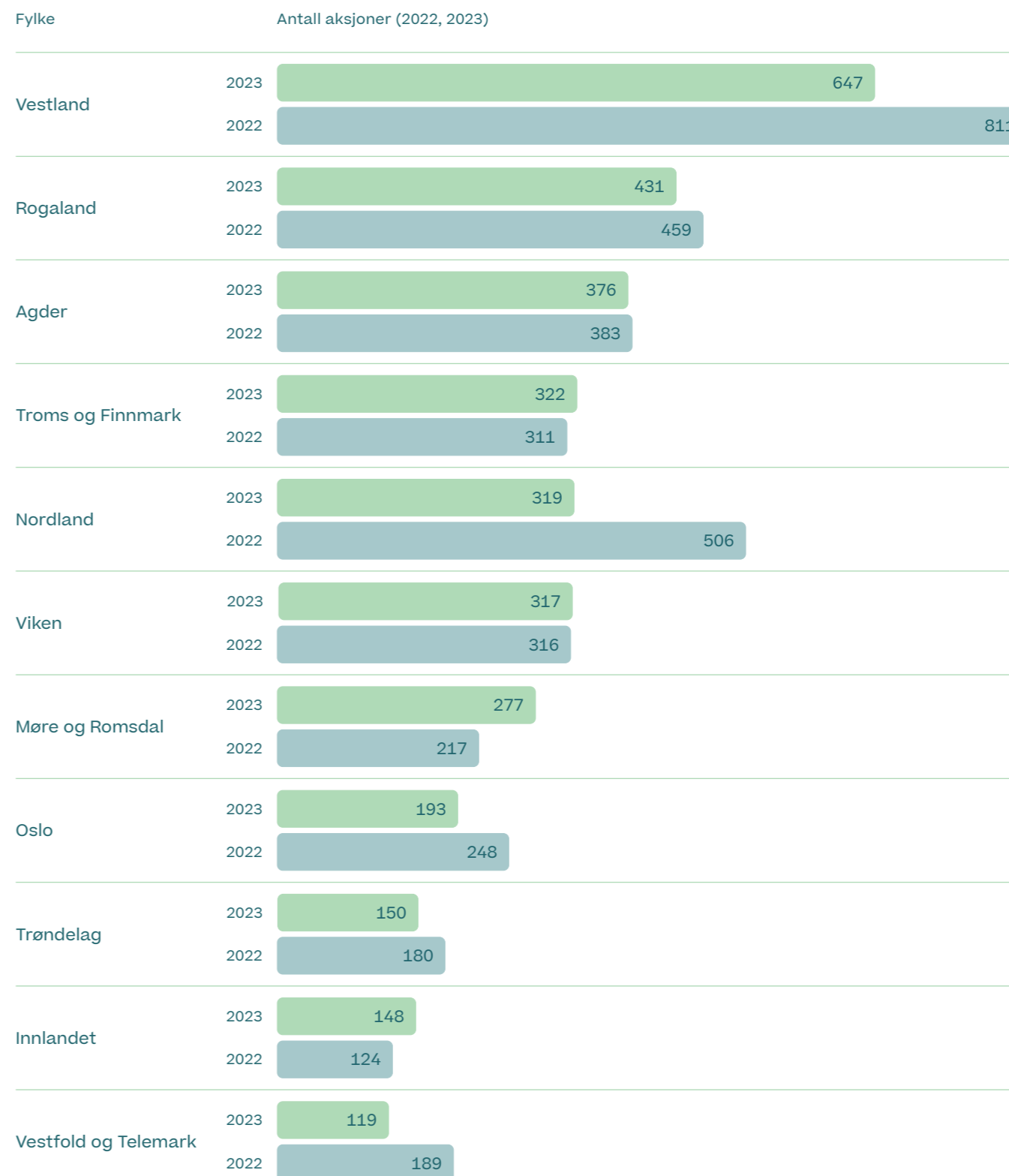
Kommuner	Antall aksjoner	% av antall aksjoner
Oslo	196	6%
Kristiansand	184	6%
Karmøy	174	5%
Bergen	119	4%
Ålesund	100	3%

Tabell 7: Oversikt over de topp fem kommuner hvor det ble gjennomført flest antall ryddeaksjoner i 2023. Prosentandelen viser til hvor mange prosent av det totale antall gjennomførte aksjoner i 2023 som foregikk i dette fylke.

Det er verdt å merke seg at forskjellene mellom fylkene (og kommunene) gjenspeiler blant annet ulike forutsetninger og rammebetingelser. Fylker med et høyt gjennomsnitt i antall frivillige, har gjerne aktører som mobiliserer og tilrettelegger for ryddeaksjoner.

Siden det er slik at det er mest fokus på, og midler til, opprydding langs kyst/strand og mindre midler til opprydding på land, påvirker dette aktiviteten innad i de ulike fylkene i Norge. Dette ser vi også i oversikten over topp 5 kommuner, som samtlige er kystkommuner.

⁶ Fylkene presentert i dette delkapittelet er definert slik de var i 2023, med 11 fylker. I 2024 vil det være 15 fylker som presenteres.

Figur 4: Oversikt over antall aksjoner gjennomført i 2023 og 2022, fylkesvis. Siden denne rapporten baserer seg på data fra 2023 vil den korrekte fylkesfordelingen fra 2023 benyttes. I rapporten for 2024 vil den nye fylkesfordelingen per 1.1.24 benyttes.

3.3 Årets funn

Et av Hold Norge Rents viktigste mål er at vi skal få mer kunnskap om hva som er på avveie, slik at vi kan utarbeide gode, effektive handlingsplaner og tiltak mot forsøpling. Topplistene vi presenterer i kommende kapittel sier noe om hva frivillige finner når de rydder. Den nasjonale folkeforskningsdataen gir oss indikatorer på hva som er på avveie i Norge, men det er ikke alltid problemene nasjonalt gjelder regionalt. Derfor presenterer vi både nasjonale resultater og tall fordelt på fylker og ulike miljøer. Ved å sammenligne disse resultatene, kan vi få et innblikk i regionale forskjeller, og det vil gi oss viktige indikatorer på mulige kilder og årsaker i ulike miljøer.

I 2023 ble det registrert 174 761 funn fordelt på 621 aksjoner i Rydde. Dette gir et gjennomsnitt på 281 funn per aksjon og tre funn per frivillig. Registrering av funn fra en ryddeaksjon er frivillig. Av alle aksjoner registrert i 2023, var det 19 prosent som i tillegg til å registrere nøkkeltall (kilo, meter og antall frivillige), også registrerte funn. Hold Norge Rent vil gjerne takke alle som har brukt tid på å registrere funn, og vi ønsker nok en gang å oppfordre alle til å bli en folkeforsker og bidra til å øke kunnskapen om forsøpling i Norge.

Toppliste 10 funn basert på tallrikhet nasjonalt

		Antall funn	% av alle funn			Antall funn	% av alle funn		
1	Tau*	30 205	17%		6	Snusposer	8 569	5%	
2	Uidentifiserbare plastbiter**	23 239	13%		7	Plastflasker****	5 555	3%	
3	Sigarettsneiper	19 656	11%		8	Lokk og korker	5 091	3%	
4	Fiskekroker	13 891	8%		9	Godteriemballasje	4 137	2%	
5	EPS***	10 960	6%		10	Matemballasje	3 756	2%	

Tabell 7: Toppliste 10 funn nasjonalt basert på tallrikhet. *79% under 50 cm, ** 87% under 50 cm, *** 64% under 5 cm, **** 54% norske.

Toppliste 5: tilstedeværelse av funn nasjonalt

Selv om tallrikhet sier noe om mengdene, er det ikke alltid disse gir et nøyaktig bilde av hva som er vanlige forsøplingsverstinger. For å kunne si noe om dette, må vi også se på tilstedeværelsen av en funnkategori. Tilstedeværelse vil si hvor ofte en gjenstand dukker opp på en ryddeaksjon.

I motsetning til 2022, hvor det kun var én fellesnevner mellom tallrikhet og tilstedeværelse (tau), er det i 2023 helt overlapp. Alle kategoriene vi finner på topp 5-listen over tilstedeværelse av funn, finner vi også på topp 10-listen over tallrikhet av funn (Tabell 7 og tabell 8), men hvis vi sammenligner med topp 5 er det noe mindre overlapp (2 av 5 kategorier).

På topp finner vi tau, som er registrert på 63 prosent av alle aksjoner med registrerte funn. Deretter har vi tre kategorier som går inn under kategorien personlig forbruk: plastflasker, lokk/korker og matemballasje. Alle disse tre er funnet på omtrent halvparten av alle ryddeaksjoner. Disse tre kategoriene havner henholdsvis på 7., 8. og 10. plass på topp 10-listen basert på tallrikhet, men er samtidig noe av det mest vanlige å finne på en ryddeaksjon.

Resultatene viser at for å få en bedre forståelse av forsøplingssituasjonen, er det nyttig å se på både tallrikhet og tilstedeværelse.

Toppliste 5	Tilstedeværelse av funn nasjonalt	Antall aksjoner	% antall aksjoner	
1	Tau	389	63%	
2	Plastflasker	340	55%	
3	Matemballasje	295	48%	
4	Lokk og korker	289	47%	
5	Uidentifiserbare plastbiter	287	46%	

Tabell 8: Toppliste 5 funn nasjonalt basert på tilstedeværelse av funn på ryddeaksjon.

Topp 3: fylkesfunn

Her presenteres topp 3-listene over funn fordelt fylkesvis (Tabell 9). I 2023 går Troms og Finnmark av med seieren for største prosentandel aksjoner med registrerte funn. På hele 30 prosent av alle registrerte aksjoner i fylket, er det registrert detaljerte funn. På en delt andreplass finner vi Nordland og Oslo med 29 prosent av aksjonene som har registrerte funn.

Hold Norge Rent oppfordrer både fylkeskommuner og kommuner til å ta et dykk inn i egen forsøplings-situasjon og bruke denne kunnskapen til å utarbeide skreddersydde handlingsplaner mot forsøpling. Benytt gjerne [Hold Norge Rents kunnskapsbase om forsøpling](#) (For kommuner) for inspirasjon til utvikling av tiltak mot forsøpling og tips til utarbeidelse av handlingsplaner mot forsøpling.

Tabell 9: Oversikt over topp 3 funn i tallrikhet, i alle Norges fylker. * Uidentifiserbare plastbiter.

Topp 5: sesongvariasjon

Det kan være interessant å se om det er noen form for sesongvariasjon i hva frivillige registrerer. En forskjell mellom sesongene kan indikere at sesong påvirker hva som ryddes og hvor mye som ryddes. For eksempel kan det tenkes at søppel hopper seg opp utenfor ryddesesong (ca. november til mars, men flere steder er denne perioden lengre), og dette kan gi et utslag på data.

forsøples, og om den igjen påvirker hva og hvor mye som ryddes.

Det som kan være interessant er antall funn samlet inn om våren, sammenlignet med om høsten. Det totale antall funn registrert våren 2023 er 113 413, som utgjør 65 prosent av totalantallet mens det er registrert 49 260 på høsten (28 prosent). Disse resultatene stemmer også overens med at det er på våren det er gjennomført flest antall ryddeaksjoner. Om variasjonen i mengde skyldes forskjeller i aktivitet på vår versus høst eller på grunn av tilførsel av forsøpling utenfor ryddesesong er vanskelig å si.

Sammenligner vi topp 5-listene for vår og høst (Tabell 10) kan vi se at de to listene er overlappende med 4 av 5 kategorier. Den eneste forskjellen er at EPS havner på topplisten for våren mens snusposer havner på topplisten for høsten. Ut ifra dette er det vanskelig å si noe om sesongen påvirker hva som

Topp 5 Vår	Antall	Topp 5 Høst	Antall
Tau	24 454	1 Sigarettsneiper	10 267
Uidentifiserbare plastbiter	16 107	2 Uidentifiserbare plastbiter	6 520
Fiskekroker	9 480	3 Fiskekroker	4 362
Sigarettsneiper	8 836	4 Snusposer	4 193
EPS	7 352	5 Tau	3 633

Tabell 10: Oversikt over funn gjort vår 2023 og høst 2023, basert på tallrikhet.

Topp 5: sammenligning mellom ulike miljø

Hvis vi sammenligner hva som er registrert i de ulike miljøene, kan vi muligens få et inntrykk av hva slags type forsøpling som definerer disse områdene, og hva som skiller dem fra hverandre. Dette er viktig kunnskap å ta i bruk når vi skal utarbeide tiltak mot forsøpling, da ulike miljøer kan ha ulike utfordringer.

Antall funn i de ulike miljø

Miljø	Antall funn	%	Antall funn per aksjon
Kyst/strand	99 666	57%	298
Ferskvann (elv, bekk, innsjø)	10 530	6%	390
Under vann/dykking	30 991	18%	290
Annet (by, skog, fjell, vei, osv.)	28 087	16%	493

Tabell 11: Oversikt over fordeling av funn gjort i ulike miljøer.
*Antall funn per aksjon representerer kun antall funn fordelt på antall aksjoner hvor det faktisk er registrert funn, ikke totalt antall aksjoner registrert i 2023.

Kyst/strand

Tallrikhet	Antall funn	Tilstedeværelse	% av aksjoner
Tau	28 000	 1 EPS	83%
Uidentifiserbare plastbiter	19 193	 2 Tau	78%
EPS	9 293	 3 Plastflasker	59%

Tabell 12: Oversikt over topp funn gjort langs kyst/strand, presentert både i tallrikhet (antall funn) og tilstedeværelse (antall aksjoner funnkategorien er registrert).

Aksjoner i kategorien kyst/strand er den kategorien med flest registrerte aksjoner og står for 57 prosent av alle registrerte aksjoner (Tabell 11). Dette fører naturligvis til en del overlapp i de vanligste funnene i dette miljøet og funnene nasjonalt:

tau, uidentifiserbare plastbiter og EPS er alle på topp 5 for tallrikhet nasjonalt og langs kyst/strand (Tabell 7 og 12). Plastflasker havner også på topplisten over tilstedeværelse, slik den også gjør nasjonalt.

Under vann (dykkeaksjoner)

Tallrikhet	Antall funn	Tilstedeværelse	% av aksjoner
Fiskekroker	13 820	 1 Dekk	61%
Sigarettsneiper	2 154	 2 Tau	52%
Dekk	2 033	 3 Fiskekroker	43%

Tabell 13: Oversikt over topp funn gjort under vann, presentert både i tallrikhet (antall funn) og tilstedeværelse (antall aksjoner funnkategorien er registrert).

I kategorien under vann (Tabell 13) er det derimot fiskekroker som havner øverst på topplisten, som i 2022. Dekk havner også på topplisten både i 2022 og 2023. At sigarettneiper havner på topplisten er nok fordi flere dykkeaksjoner er kombinerte aksjoner hvor det også ryddes på land eller i havna rundt der det dykkes. Sigarettneiper flyter på overflaten og er derfor ikke naturlig å finne under vann.

Men dette viser også at det er mye sneip som ryddes ved vannkanten, og at vannet ser ut til å bli benyttet som et «askebeget». Aksjoner under vann viser et unikt forsøplingsbilde.

Med unntak av tau er det ingen av de andre topp 3-funnene i dette miljøet som dukker opp som de mest vanlige funnene i andre miljøer.

Ferskvann (elv, bekk, innsjø)

Tallrikhet	Antall funn	Tilstedeværelse	% av aksjoner
Sigarettsneiper	3 153	 1 Matemballasje	63%
Snusposer	1 156	 2 Plastflasker	63%
Uidentifiserbare plastbiter	754	 3 Metallbokser	59%

Tabell 14: Oversikt over topp funn gjort i ferskvann, presentert både i tallrikhet (antall funn) og tilstedeværelse (antall aksjoner funnkategorien er registrert).

Aksjoner ved ferskvann og i andre miljøer, som by og skog, viser også overlapp i hva slags forsøpling frivillige finner i innlandsområder (Tabell 14 og Tabell 15). Disse to miljøene har full overlapp i tallrikhet med funn hovedsakelig knyttet til personlig forbruk, slik som snus og sneip. Topplisten på

tilstedeværelse derimot, er noe forskjellig. Det er kun matemballasje som overlapper. Men resten av topplisten i begge miljø er tilknyttet personlig forbruk.

Annet (by, skog, fjell)

Tallrikhet	Antall funn	Tilstedeværelse	% av aksjoner
Sigarettsneiper	11 921	 1 Takeaway-beholdere	81%
Snusposer	5 277	 2 Sigarettneiper	81%
Uidentifiserbare plastbiter	2 057	 3 Matemballasje	79%

Tabell 15: Oversikt over topp funn gjort i andre miljø (by, skog, fjell), presentert både i tallrikhet (antall funn) og tilstedeværelse (antall aksjoner funnkategorien er registrert).

3.4 Kilde- og materialfordeling

Næringsvirksomhet utgjør Norges største kilde til forsøpling

Det er liten variasjon i fordelingen mellom hovedkildene til forsøplingen som frivillige har plukket de siste årene (Rydderapporten 2018, 2019, 2020, 2021 og 2022). Det er industri og næring, fiskeri og havbruk og personlig forbruk som utgjør de store kildene til forsøpling også i 2023 (Figur 5 s. 23).

Næringsvirksomhet, inkludert fiskeri og havbruk, står i 2023 for 45 prosent av forsøplingen samlet inn og registrert av frivillige, og personlig forbruk, inkludert hygiene- og sanitærartikler, står for 40 prosent. Samlet sett utgjør næringslivet den største kilden til forsøpling i Norge ifølge folkeforskningen.

Ser vi på næringslivet samlet, kommer fire av de fem vanligste funnene fra fiskeri- og havbruksnæringen. Frivillige har plukket og registrert mest tau. Tau alene utgjør 17 prosent (Tabell 16). Dette representerer en større andel av innsamlet søppel enn alle andre funn fra annen industri og næring til sammen, som samlet utgjør 13 prosent. Den nest største funnkategorien er fiskekroker med 8 prosent av funnene⁷, mens EPS og XPS utgjør 6 prosent av funnene fra næringslivet, som hovedsakelig kommer fra annen industri og næring.

Fiskeri og havbruk dominerer som næringslivskilde

Den største næringslivskilden til forsøpling er fiskeri og havbruk (31 prosent), mens annen industri og næring er kilden til 14 prosent av forsøplingen.

Dataene består av tall på hva som ryddes og gir dermed ikke et fullstendig bilde av forsøplings-situasjonen i Norge. Det ryddes mest langs kysten (67 prosent av alle ryddeaksjoner foregikk her), og det kan tenkes at fordelingen mellom sjøbaserte næringer og annen næring hadde sett annerledes ut dersom vi hadde hatt mer rydde-data fra andre miljøer. Det er imidlertid ingen tvil om at fiskeri- og havbruksnæringen må videreføre og trappe opp arbeidet for å redusere og bekjempe forsøpling fra egen bransje.

Personlig forbruk (inkludert hygiene- og sanitærartikler)

Personlig forbruk er også en viktig kilde til forsøpling. Tobakk er den største kilden etterfulgt av typisk på farten-produkter (Tabell 16). Konsum av mat og drikke på farten er en økende trend i samfunnet, og dette reflekteres i forsøplingen. Næringslivet har også ansvar knyttet til denne kategorien, siden det er næringslivet som produserer og distribuerer det som havner på avveie. I tillegg er to prosent av forsøpling som registreres hygiene- og sanitærartikler. Dette stammer ofte hovedsakelig fra bruk av toalettet som avfallsbøtte.

Personlig forbruk	Fiskeri og havbruk	Industri og næring	Hygiene og sanitær	Annet
Sigarettsneiper 11%	Tau 17%	EPS 6%	Våtservietter 0,4%	Uid. plast* 13%
Snusposer 5%	Fiskekroker 8%	Pakkeband 1%	Sprøyter 0,3%	Dekk 1%
Plastflasker 3%	Bøyer og flottører 1%	Sprengkabler 1%	Emballasje og hygieneartikler 0,2%	Patronhylser 1%
Lokk og korker 3%	Fiskesnøre 1%	Plastpellets 1%	Munnbind 0,1%	Elektriske artikler 0%
Godteri-emballasje 2%	Fiskegarn 1%	Strips 1%	Bind og tamponger 0,1%	Bideler 0%

Tabell 16: Oversikt over topp 5 kategorier som utgjør kildene personlig forbruk, fiskeri og havbruk, industri og næring, hygiene og sanitærartikler og annet. * Uidentifiserbare plastbiter.

⁷ Dette representerer en feilkilde. Fiskekroker kommer hovedsakelig fra fritidsfiske, og er dermed ikke en del av kommersiell havbruk.

Geografisk fordeling av kilder til forsøpling – Østlandet og Nord-Norge skiller seg ut

Næringslivsvirksomhet, inkludert fiskeri og havbruk, er den dominerende kilden til forsøpling i tre av fem landsdeler. Både på Sørlandet, Vestlandet og i Nord-Norge er denne kategorien størst (Figur 6).

Nord-Norge er landsdelen med aller størst andel forsøpling fra næringslivet i forhold til andre kilder. Hele 74 prosent av forsøplingen som har blitt ryddet og registret her, stammer fra næringslivet. Andelen fiskeri- og havbrukskilder er spesielt høy, med hele 60 prosent.

Sørlandet har også en stor andel forsøpling fra fiskeri og havbruk, med 35 prosent fra denne kilden.

Vestlandet er den eneste landsdelen hvor forsøpling fra industri og annet næringsliv er høyere enn andelen forsøpling fra fiskeri, med 25 prosent forsøpling fra industri og annet næringsliv.

Østlandet er den landsdelen som skiller seg mest ut i kildefordelingen. Hele 71 prosent av forsøplingen her stammer fra personlig forbruk og kun 12 prosent fra næringslivet. Mange urbane områder nær kysten og stor befolkningstetthet kan være en forklaring.

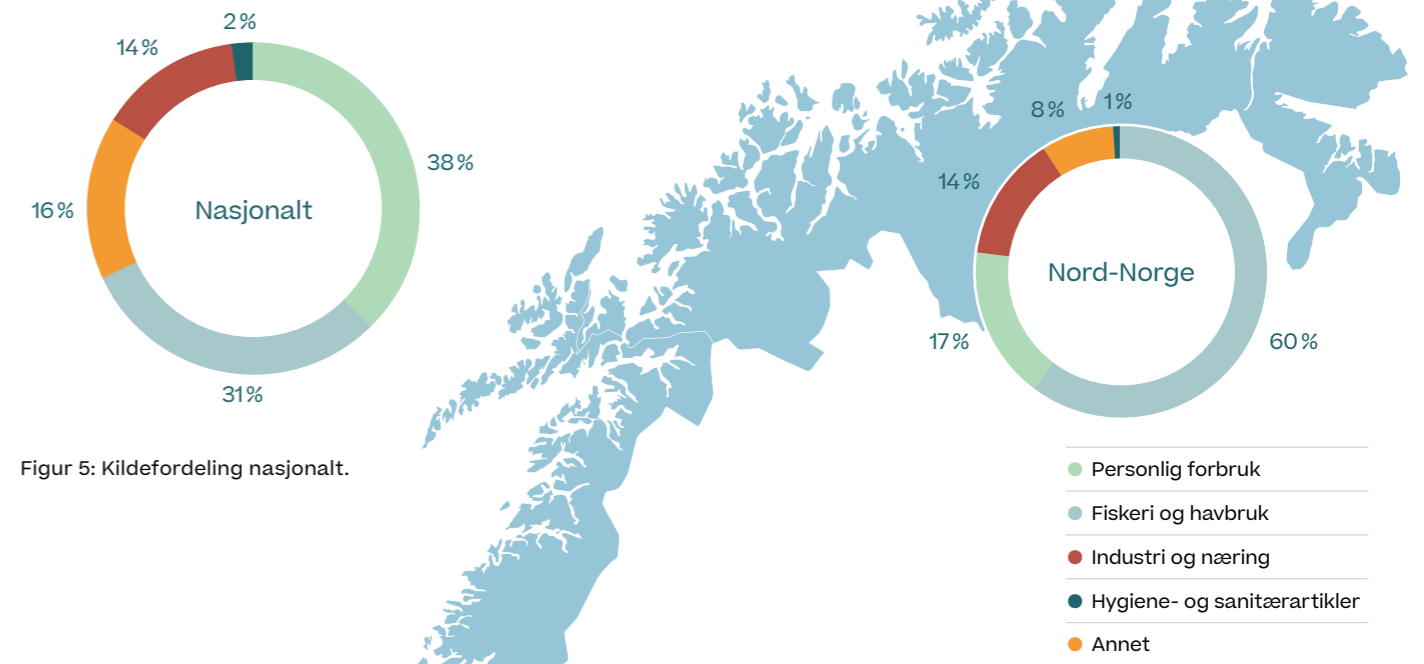
Trøndelag skiller seg også noe ut med en høy andel forsøpling knyttet til personlig forbruk, hele 47 prosent mot kun 29 prosent fra næringslivet⁸.

Den største geografiske kontrasten i kilder til forsøpling finner vi mellom Nord-Norge, der fiskeri i 2023 utgjorde 60 prosent av funnene, og Østlandet, hvor personlig forbruk stod for hele 71 prosent av funnene. Dette er likt med tidligere år og reflekterer folketall og næringsliv i landsdelene.

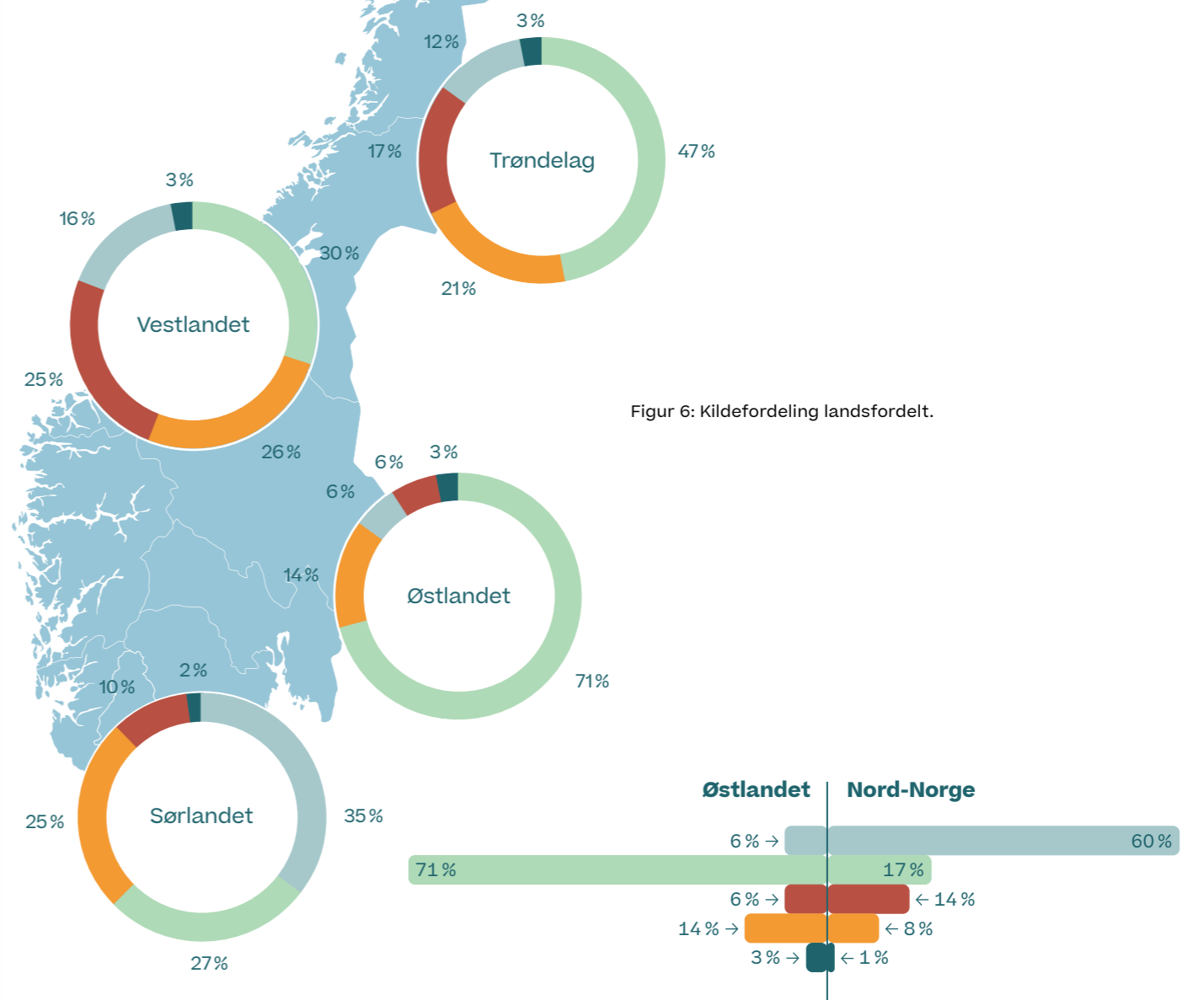

Foto: Hold Norge Rent

⁸ Det bør tas med i betraktningen at kun 22 aksjoner danner grunnlaget for analysen i Trøndelag, og at tallene derfor er noe mer usikre enn for de andre landsdelene.

Figur 5: Kildefordeling nasjonalt.

Figur 6: Kildefordeling landsfordelt.

Figur 7: Sammenligning av kildefordelingen på henholdsvis Østlandet og i Nord-Norge.

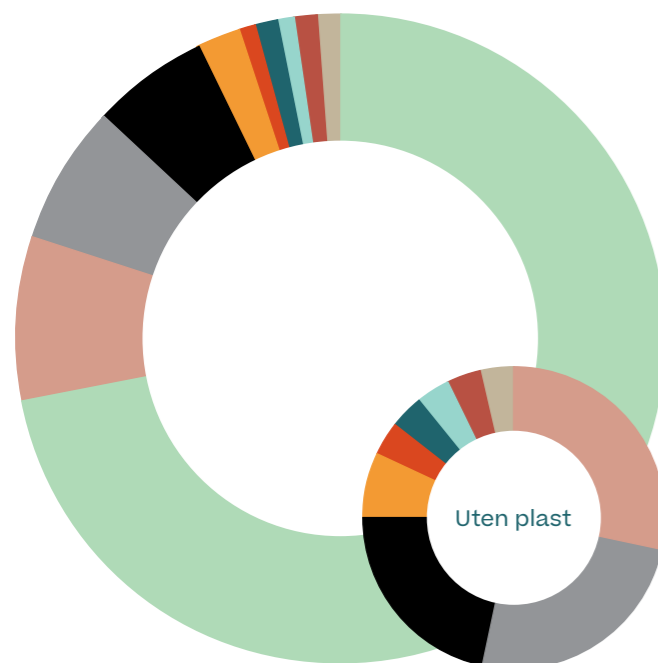
Umiddelbare kilder

Ved registrering av funn på ryddenorge.no, kan rydderne også registrere mulige umiddelbare kilder til forsøplingen de har funnet. Turisme er oftest vurdert som den største enkeltkilden, men legger vi sammen alle næringslivskategoriene er funnene i tråd med de nasjonale; næringslivet er hovedkilden til forsøpling (Tabell 17).

Umiddelbare kilder

	Antall	% fordeling
Turisme	68	16%
Fiskeri og havbruk	61	15%
Havn	54	13%
Bygg og anlegg	48	12%
Dumpet avfall	45	11%
Serveringssteder	29	7%
Fulle søppelbøtter	28	7%
Biltrafikk	24	6%
Landbruk	21	5%
Annen årsak	17	4%
Kloakkutslipp	12	3%
Avfallsstasjon	10	2%

Tabell 17: Oversikt over alle registrerte mulige kilder i Rydde. Oversikten er basert på 417 mulige umiddelbare kilder fra 140 ryddeaksjoner.

Plast dominerer fortsatt, men er i nedgang

Plast er fremdeles det materialet som det ryddes mest av. I 2023 var 72 prosent av det som ble ryddet og registrert laget av plast. Tar vi med EPS og XPS, som også er plast, blir plastandelen 73 prosent (Figur 8). Sammenligner vi med tidligere år, ser vi en liten nedgang i andelen registrerte funn laget av plast. De siste årene har andelen plast holdt seg på mellom 80 og 90 prosent. Plast inkludert EPS/XPS utgjorde i 2022 82 prosent, i 2021 86 prosent, i 2020 88 prosent og i 2019 og 2018 hele 89 prosent. Særlig andelen EPS har gått ned de siste årene, fra nesten ti prosent i 2018 til kun én prosent i 2023. Metall har stort sett ligget på mellom 4 og 7 prosent, mens vi ser at andelen forsøpling fra papir har økt jevnt fra kun 0,1 prosent av forsøplingen i 2019 til 8 prosent i 2023.

Det er ikke mulig å trekke slutninger med utgangspunkt i dette datasettet alene, men dette kan tyde på at utskiftningen av produkter og emballasje i plast med tilsvarende produkter og emballasje i papp og papir har gitt utslag i forsøplings situasjonen. Mindre plast på avveie i naturen og havet er en positiv utvikling, men dette har ikke nødvendigvis ført til mindre forsøpling totalt sett. Papp og papir gjør mindre skade som forsøpling. Men dette representerer også ressurser på avveie, som ikke forblir i den sirkulære økonomien. Dette øker presset på naturen blant annet grunnet økt hogst og miljøkonsekvenser i forbindelse med produksjon og transport.

Materialfordeling

Materiale	Antall	% fordeling
Plast	125 957	72%
Papir	14 499	8%
Metall	12 001	7%
Annet	11 178	6%
Elektronikk	2 936	2%
Tre	2 409	1%
Glass	1 885	1%
Gummi	1 193	1%
Tekstil	981	1%

Figur 8: Materialfordelingen med og uten plast, i 2023.

3.5 Innmeldt forsøpling

En av Ryddes funksjoner er at frivillige kan registrere forsøplede områder, som legger seg som et punkt i det digitale kartet i løsningen. Denne funksjonen kan blant annet legge til rette for at kommunen kan få oversikt over forsøplede områder eller at frivillige kan se hvor det er behov for opprydding.

I 2023 ble det totalt registrert 271 forsøplede områder, hvorav 10 prosent av disse har blitt fjernet som innmelding, enten fordi de er gjort om til ryddeaksjon eller ryddet av andre i mellomtiden.

Tabell 18 viser en oversikt over antall innmeldinger per fylke, og vi ser her at 19 prosent av innmeldingene ble gjort i Vestland fylke etterfulgt av Nordland og Trøndelag. Det er viktig å påpeke at dette ikke nødvendigvis betyr at det er i disse fylkene det er størst ryddebehov. Det kan helt enkelt være at det er her flest brukere har tatt i bruk denne funksjonen og varslet om forsøplede områder.

Når frivillige registrerer et forsøplet område, må også type forsøpling registreres (Tabell 19). I 2023 har man hatt fire valgmuligheter:

- **Forsøplet område** – et område som er generelt forsøplet
- **Store gjenstander** – hvis det er store gjenstander som kan være vanskelig for frivillige å få ryddet opp i uten bistand
- **Båtvrak** – dette er det kommunen som har ansvaret for
- **Strandinger** – dersom det blir gjort funn av dyr som har strandet

Her er det verdt å merke seg at brukeren har mulighet til å velge flere valgmuligheter, og at antall innmeldinger fordelt på type overstiger 271. Tabellen viser at 58 prosent av alle innmeldingene er standard forsøplet område etterfulgt av 32 prosent som består av store gjenstander. Når en bruker melder inn områder, oppfordres det også til å legge ved bilder, slik at andre kan få forståelse for hvor omfattende opprydding som må til.

Innmeldt forsøpling fordelt på fylke

Fylke	Antall	% fordeling
Vestland	52	19%
Nordland	44	16%
Trøndelag	33	12%
Viken	25	9%
Rogaland	24	9%
Troms og Finnmark	22	8%
Agder	20	7%
Møre og Romsdal	20	7%
Vestfold og Telemark	14	5%
Innlandet	8	3%
Oslo	7	3%
Svalbard	2	1%

Tabell 18: Oversikt over antall innmeldinger fordelt på fylke.

Typer innmeldt forsøpling

Type innmelding	Antall	% fordeling
Forsøplet område	176	58%
Store gjenstander	98	32%
Båtvrak	22	7%
Strandinger	10	3%

Tabell 19: Oversikt over antall innmeldinger fordelt på type innmelding.

3.6 Folkeforskningsdata fra andre aktører

Miljølære

Miljølære (miljolare.no) er en norsk nettside som er utarbeidet av Universitetet i Bergen og består av ulike læringsaktiviteter med basis i bærekraftig utvikling. Nettsiden er utarbeidet for skoler i Norge, og en av aktivitetene er å undersøke marint avfall og melde inn funn.

I 2023 ble det gjennomført 24 undersøkelser fordelt på 10 strender. Totalt ble det ryddet i 35 timer av 355 personer. Det ble funnet 15 363 gjenstander hvor 317 hadde kjent opphavsland. Totalt ble 1 730 kilo avfall ryddet.

Fritidsfiskeappen

I Fritidsfiskeappen kan brukerne melde inn tapte redskap, få oversikt over de tapte redskapene i kart og dermed bidra i kampen om å minske spøkelsesfiske. I 2023 ble det registrert 5 218 tapte redskap i appen, hvorav 95 prosent var teiner. Det ble registrert 5 090 redskaper som ble funnet, hvorav 74 prosent av disse var teiner. Av alle funn registrert var 81 prosent gjort av ulike dykkerklubber.

Topp 3 funn fra Miljølære

		Antall funn	% av funn	Andel av steder
1	Mykplast, plastflak (over 2,5 cm)	5 293	34%	80%
2	Hardplast (over 2,5 cm)	2 498	16%	90%
3	Tau og taurester (under 50 cm)	2 110	14%	90%

Tabell 20: Topp 3-liste over funn registrert i Miljølære.

Marine Debris Tracker

Marine Debris Tracker er en åpen folkeforskningsapp som er utviklet av NOAA Marine Debris Program (National Oceanic and Atmospheric Administration), og Universitetet i Georgia. Marine Debris Tracker oppfordrer frivillige fra hele verden til å registrere alt de finner når de er ute. Bare i 2023 er det oppført nesten 400 000 registreringer på applikasjonen, som har til sammen registrert utrolige 1 101 156 funn. Av disse millionene registrerte funn ser topp 5-listen ut slik vi kan se i tabell 21.

Sammenligner vi disse funnene med de norske folkeforskningsdataene fra Rydde kan vi se at det er mange likheter, med både sigarettneiper (tredjeplass), matemballasje (tiendeplass i Norge), Uidentifiserbare plastbiter (andreplass), EPS/XPS (femteplass), i tillegg til lokk og korker (åttendeplass). Det er interessante funn, da det norske datasettet er mye mindre enn datasettet fra Marine Debris Tracker. Dette forteller oss også at de nasjonale forsøplingsverstingene i Norge også i høy grad er problematiske internasjonalt.

Topp 5 funn fra Marine Debris Tracker

		Antall funn	% av funn	
1	Sigaretter	133 000	11%	
2	Matemballase	73 000	6%	
3	Hardplast-fragmenter	49 000	4%	
4	EPS/XPS	36 000	3%	
5	Korker og lokk	13 500	1%	

Tabell 21: Topp 5 funn fra internasjonal folkeforskningsdata hentet fra Marine Debris Tracker.

Ocean Conservancy

Ocean Conservancy (OC) er en amerikansk ikke-statlig frivillig organisasjon som jobber med havrelaterte miljøspørsmål både nasjonalt og internasjonalt. OC har på lik linje med Senter mot marin forurensning/Hold Norge Rent et verktøy for registrering av folkeforskning, kalt Tides, og en app kalt Clean Swell. Her samles det inn data fra hele verden.

Hold Norge Rent oversender våre data på vegne av folkeforskning i Norge til OC, og tall fra Rydde-rapporten er en del av grunnlaget som presenteres fra Tides (Tabell 22). I 2023 var det hele 383 106 registrerte frivillige over hele verden som deltok i oppryddingen. Det ble ryddet opp 2 375 tonn over 2 895 mil, og totalt ble det registrert over 10 millioner funn!

Sammenligner vi dataene fra Tides med folke-forskningsdataen fra Rydde, kan vi se at det ikke er så mange likheter med topplisten over funn basert på antall, men ser vi derimot på hvilke funn som er de vanlige funnen her i Norge (altså basert på tilstedeværelse på aksjon), så er det mange likheter. Både matemballasje og lokk og korker ligger på vår toppliste. Generelt ser vi at de internasjonale tallene som ryddes domineres av personlige forbruksartikler.

Topp 5 Funn fra Tides

		Antall funn	% av funn	
1	Plastic pieces	1 766 516	17%	
2	Beverage bottles	1 069 408	10%	
3	Cigarette butts	1 063 137	10%	
4	Bottle caps	740 701	7%	
5	Food wrappers (candy, chips etc.)	698 898	5%	

Tabell 22: Topp 5 funn fra internasjonal folkeforskningsdata hentet fra Tides.

4 Ryddesesongen i Norge

Opprydding er et meget godt tiltak mot forsøpling som engasjerer både offentlige, private og frivillige aktører under ryddesesongen i Norge. Enten det er gjennom en kampanje som Strandryddeuka, via et fast adopsjonsprogram som Min bit Av Norge eller under en profesjonell ryddeaksjon. Fjerning av søppel fra naturen er bevisstgjørende og danner grunnlaget for innsamling av data om forsøpling, som igjen er med på å fortelle oss noe om forsøplings situasjonen i Norge.

4.1 Frivilligheten i Norge: 582 000 nordmenn deltok på ryddeaksjon i 2023

For fjerde år på rad har Hold Norge Rent gjennomført en Ipsos-undersøkelse om frivillig opprydding og Rydde⁹. Undersøkelsene viser at nordmenn engasjerer seg over hele landet, men engasjementet er størst i Nord-Norge.

Sammen rydder vi Norge

13 prosent av Norges befolkning over 15 år deltok på en ryddeaksjon én eller flere ganger i 2023. Dette er en nedgang fra 2022 hvor 18 prosent svarte det samme.

Som de to foregående årene, er det flest som rydder langs kysten, med en stabil prosentandel liggende rett over 60 prosent. Derimot er det betydelig flere i 2023 som svarer at de rydder i eget nærmiljø og langs veier. Sammenlignet med 2022 har rydding i eget nærmiljø økt med ni prosent til 55 prosent, og rydding langs veier har økt med ti prosent til 31 prosent.

Størst engasjement blant de unge

Unge i alderen 15–24 år svarer oftere at de har deltatt på ryddeaksjon (24 prosent). De rydder mest i eget nærmiljø (63 prosent) og langs kysten (52 prosent), og dette er den gruppen som oftest deltar i aksjoner i regi av andre (70 prosent).

Blant frivillige ryddere i alle aldre, organiserer omtrent halvparten av frivillige aksjonene selv, mens den andre halvparten deltar på andres ryddeaksjoner.

Mange kjenner fortsatt ikke til frivillig opprydding

Tolv prosent av de spurte oppgir at de har deltatt på en ryddeaksjon tidligere, men ble ikke med i 2023. Hovedårsakene er at de ikke visste om noen ryddeaksjon i sitt område (59 prosent), at de ikke hadde tid (24 prosent) og at de ikke ble invitert (20 prosent).

Blant de som aldri har deltatt på en ryddeaksjon, svarer nesten halvparten at de aldri har hørt om strandrydding eller ryddeaksjoner. Kun ni prosent svarer at de ikke er interessert i å delta.

Bruken av Rydde

Undersøkelsen viser dessverre at kjennskapen til Rydde fortsetter å synke. Kun tre prosent av den generelle befolkningen svarer at de har hørt om Rydde, mot ni prosent i 2022 og 13 prosent i 2021. Blant de som har deltatt på ryddeaksjoner holder kjennskapen til Rydde seg stabil på 13 prosent. Av de som har hørt om Rydde, men ikke valgt å benytte verktøyet, svarer over halvparten at de ønsker bare å rydde.

⁹ I 2023 ble metoden endret fra spørreundersøkelse over telefon til spørreundersøkelse på web. Dette kan i noen grad påvirke resultatene.

4.2 Nasjonale ryddedugnader

Gjennom de nasjonale ryddedugnadene til Hold Norge Rent har vi som mål å gjøre det enkelt for frivillige å bli med på ryddeaksjoner, så vel som å spre kunnskap om forsøpling for å skape langvarig engasjement og større bevissthet blant deltakere.

I 2023 lanserte Hold Norge Rent en ny nasjonal ryddedugnad. Vi inviterte til Byryddedagen for aller første gang. I tillegg inviterte vi til Vårryddedagen som nå er en veletablert nasjonal dugnad. Strandryddeuka ble avholdt for syvende år på rad, inkludert Strandryddedagen som ble arrangert for 13. gang. De lokale organisasjonene som arrangerer ryddeaksjoner spiller en enormt viktig rolle for deltagelse og opplevelse for frivillige. Samspelet mellom lokale organisasjoner og Hold Norge Rent er også viktig for å skape synlighet og engasjement.

Vårryddedagen ble gjennomført lørdag 18. mars, tredje gang siden den ble relansert. Dette er en kampanje med mål om å rydde før fuglenes hekketid, spre kunnskap om forsøpling og fugl og fjerne så mye søppel fra naturen som mulig. Det ble gjennomført arrangementer rundt om i landet i snø- og isfrie områder. I Rydde ble det registrert 161 arrangementer som frivillige kunne delta på.

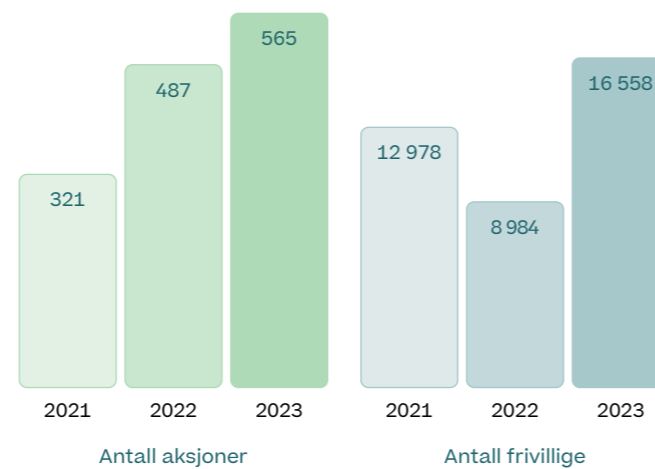
Hold Norge Rent gjennomførte sine egne arrangementer sammen med lokale aktører flere steder i Norge. På tromøya samarbeidet vi med Sjøsjukt. I Østfold ble Mule og Stangskjær ryddet sammen med Oslofjordens Friluftsråd og Skjærgårdstjenesten fra Moss, Fredrikstad og Hvaler. Rydding i Vigelandsparken i Oslo ble gjennomført i samarbeid med Ahmadiyya muslimske trossamfunn.

Byryddedagen ble gjennomført for første gang i 2023. Målet med kampanjen er å dekke behovet for rydding om våren uten at fuglelivet blir forstyrret. Hovedarrangementet ble gjennomført langs Akerselva i Oslo, lørdag 6. mai. Konseptet var at frivillige kunne komme og gå gjennom hele dagen og møte forskjellige organisasjoner som var stasjonert nedover langs elven og delta på rydding. Følgende organisasjoner deltok ved å bistå og engasjere frivillige og gjennomføre ryddeaksjon langs elva: NITO (Norges ingeniør- og teknologiorganisasjon), Norsk Gjenvinning, Rydd Marka,

Clean Coast Anglers og Fjord CleanUp. Hold Norge Rent hadde i tillegg med Ludvig fra Flåkløya i regi av #likefinsomfør. For å sikre at områdene som ble ryddet ikke forstyrret hekkende fugl eller gytende laks, hadde Hold Norge Rent en tett dialog med Oslo kommune i forkant av arrangementet. Byryddedagen var også Norges markering av Nordisk ryddedag. Den 8. juni markerte også Åland, Sverige, Danmark, Finland og Island denne dagen med sine frivillige.

Før fuglene kommer er et ryddeprosjekt som gjennomføres i regi av erfarne og profesjonelle ryddeaktører. Formålet er å sikre trygge områder hvor fugler kan hekke. I tillegg skal prosjektet kommunisere viktigheten av å unngå forstyrrelser i områder med hekkende fugl. I 2023 ble korte filmer fra tidligere år brukt til informasjonsspredning i sosiale medier. I dette prosjektet har 1 270 frivillige engasjert seg, og det har til sammen blitt ryddet 7 448 kilo fordelt på 94 198 meter.

Strandryddeuka 2023 ble gjennomført i perioden 8.–17. september. Vi gikk vekk fra temadager med forhåndsbestemt dato og oppfordret heller hver enkelt målgruppe til selv å velge felles dato for egne dugnader. Et viktig mål for Strandryddeuka er å gjøre arrangementer tilgjengelig for frivillige og skape bevissthet rundt forsøpling og opprydding. Det er årlig et overveldende engasjement fra frivillige som deltar.

Figur 9: Nøkkeltall for Strandryddeuka 2021, 2022 og 2023. OBS! Fra og med 2023 har vi valgt å inkludere alle aksjoner gjennomført i september som en del av Strandryddeuka, noe som er en uke mer enn tidligere (ref. data fra 2021 og 2022).

Hold Norge Rent deltok på og organiserte følgende arrangementer i samarbeid med lokale aktører og frivillige:

- **Åpning av Strandryddeuka på Fløyholmen** 8. september. Samarbeid med Miljøstiftelsen Elv og Hav, Oslofjordens Friluftsråd, Marin omsorg, Fredrikstad kommune, Hvaler kommune, Skjærgårdstjenesten og Clean Sounds
- **Tur med mening langs Glommastien** 9. september. Samarbeid med Miljøstiftelsen Elv og Hav og Lokalsamfunnsutvalget
- **Rydding i Innlandet** 13. september
- **Rydding langs Mjøsa** i samarbeid med Hold Innlandet Rent, Plastpiratene og Lillehammer kommune
- **Rydding med idretten på Lørenskog** 13. september. I samarbeid med Lørenskog Idrettsforening (LIF) og Ragn-Sells ryddet vi sammen med barn og unge fra LIF
- **Rydding med KIA og Rænsk** 14. september
- **Rydding i Trondheim** sammen med KIA og den lokale organisasjonen Rænsk
- **Den internasjonale Strandryddedagen på Skjervøy** 16. og 17. september. I samarbeid med Nord-Troms Friluftsråd og Skjervøy kommune

hadde vi et arrangement med frivillige og Ocean Conservancy

Tusen takk til alle ildsjeler og frivillige som bidrar til Strandryddeuka hvert år, og takk til våre sponsorer og støttespillere som gjør det mulig å gjennomføre denne uken.

Strandryddeuka 2023 var støttet av Handelens miljøfond.

Ryddeåret 2024

2024 er et jubileumsår for Hold Norge Rent. Vi markerer blant annet 55 år siden den aller første Hold Norge Rent-aksjonen.

Rekruttering av frivillige og tilrettelegging for frivillig rydding av søppel er like viktig i dag som det var for 55 år siden. Forsøpling fortsetter å være et samfunnsproblem som blant annet må bekjempes gjennom å skape engasjement og større bevissthet.

I 2024 skal vi blant annet jobbe videre med etableringen av Byryddedagen som konsept. Vårt mål er at denne vil engasjere og være et godt alternativ til å rydde om våren samtidig som vi ivaretar fuglelivet.

Foto: Hold Norge Rent

Min bit av Norge

Vil du ta vare på en bit av Norge?

Gjennom Min bit av Norge kan alle adoptere en strand, en elv, en øy, en sti eller et område i sitt nærmiljø og ta vare på dette gjennom rydding og forebygging av slitasje og forsøpling.

Besøk holdnorgerent.no for mer informasjon.

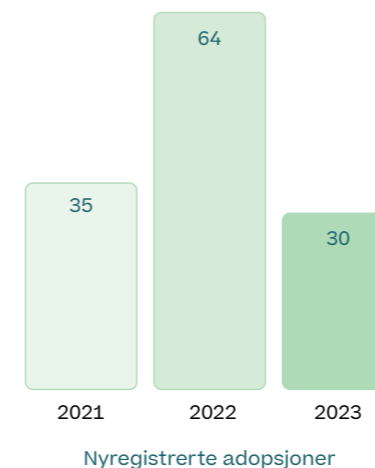

**HOLD
NORGE
RENT**

4.3 Min bit av Norge 2023

Hva betyr det egentlig å adoptere en bit av Norge? Slik Hold Norge Rent ser det, handler det egentlig om å sette rydding i lokalmiljøet i system. Når frivillige adopterer en bit av Norge, representerer dette en langsiktig forpliktelse til å ta vare på naturen. Dette kan for eksempel innebære å rydde badestranda hver gang vi bruker den gjennom sommeren eller være en bedrift som rydder en fast plass rundt arbeidsplassen. Det kan også være en lærer som tar med klassen til en fast øy for å registrere funn, for å se i hvilken grad ryddingen har en effekt og undersøke hvilke kilder forsøplingen kommer fra.

Figur 10: Antall nyregistrerte adopsjoner i 2023.

Nye adopsjoner 2023

Fylker	Antall
Rogaland	8
Troms og Finnmark	5
Møre og Romsdal	4
Vestfold og Telemark	4
Vestland	4
Agder	2
Viken	2
Oslo	1

Tabell 23: Antall nyregistrerte adopsjoner fylkesvis fordelt.

Her følger noen eksempler på adopsjoner i 2023:

Hold Norge Rent samarbeider veldig godt med friluftsråd over hele landet, og i 2023 bestemte **Ryfylke Friluftsråd** seg for å adoptere et knippe områder. For mange friluftsråd er det naturlig å delta i Min bit av Norge, da de i tillegg til å tilrettelegge og ha oppsyn med friluftsområder, bruker tid på å rydde med seg marin forsøpling.

Norges Jeger- og Fiskerforbund er en aktør Hold Norge Rent har hatt på laget i mange år, og i Fossing utenfor Kragerø bestemte lokallaget seg for at de ville ta vare på Barmselven, en helt unik sjørretelv, der det nylig var gjennomført et kultiveringsprosjekt. Lokallaget har blant annet fått fjernet en stor mengde gamle dekk og sørger nå for at det blir mindre sjanse for at kultiveringsprosjektet forstyrres av forsøpling.

Stappogieddi Tur- og Ryddelag har adoptert to strender langs Porsangerfjorden. Her var det en uholdbar forsøplingsituasjon i området, og ingen tok ansvar. I dette området er det enorme mengder søppel og et veldig utilgjengelig terreng.

Stadig flere bedrifter ser verdien i å kunne bidra i eget lokalmiljø og velger å adoptere en bit av Norge. Dette har **Glamox i Ålesund** gjort, som har adoptert en holme i nærheten av sitt kontor på Spjelkaviknes. Dette er i samarbeid med Plastfritt Hav som i mange år har jobbet med å få bedrifter til å adoptere.

Er du nysgjerrig på å adoptere et område? Ta kontakt med oss for å høre mer!

Min bit av Norge er finansiert av Sparebankstiftelsen DNB - for et bedre nærmiljø!

4.4 Opprydding i Norge 2023

Opprydding av forsøpling er et tema som opptar mange, og det er et bredt spekter av aktører som har deltatt i dugnaden i 2023. Fra ildsjeler som rydder i eget nærmiljø til profesjonelle aktører som arrangerer ryddeaksjoner i stor skala. I dette kapittelet viser vi frem et variert utvalg av bidrag fra ulike aktører som på hver sin måte har bidratt til kampen mot forsøpling i 2023.

Den Store Dekkoperasjonen – Martin Helseth

Martin Helseth er en aktiv OL-utøver, og hver søndag arrangerer han fridykking i kombinasjon med undervannsrydding sammen med Oslo Fridykkerklubb. Alle kan melde seg på aksjonen. I 2023 har Martin hatt med rundt 400 fridykkere, i alle aldre og med ulik bakgrunn, på undervannsaksjoner.

I 2023 var Martin med på å rydde 12 tonn søppel over hele landet sammen med blant annet roklubbene i Oslo, Horten, Tønsberg og Ålesund og i samarbeid med Nordfjord Folkehøyskole som har fridykking som valgfag. Årets høydepunkt for Martin var «Den store Dekkoperasjonen» i Ålesund der 100 mennesker sammen med næringsliv og sponsorer, Skjærgårdstjenesten, idretts- og miljøorganisasjoner og frivillige ryddet nesten fire tonn avfall på én ryddeaksjon.

Hele Notodden rydder – Notodden kommune

I anledning Frivillighetens år i 2022, oppfordret Bravida Norge, som er medlem i Hold Norge Rent, alle sine avdelinger til å engasjere seg i frivillighet. Jannicke Kleiva i Bravida Notodden tente på ideen og laget ryddeaksjon, og avdelingen var blant de som ryddet mest i landet. Slik ble Bravida Notodden engasjert i kampen mot forsøpling, og via lokalavisa Telen ble frustrasjonen over mengden eierløst søppel formidlet til ordfører på Notodden, Gry Fuglestveit. Hun tok umiddelbart hansen og fikk kommunen engasjert.

Hele Notodden ryddet også i 2023, og enda flere var med. Skolene i kommunen deltok, Notodden brannvesen ryddet sammen med frivillige, Notodden Båthavn stilte med båt, lokalpolitikere bemannet ryddestasjoner og både Telen og NRK sørget for oppmerksomhet. Slik ble det levert inn over tusen kilo under aksjonen i 2023.

Lansering av Byryddedagen med Norsk Gjenvinning

Avfalls- og gjenvinningsbransjen lanserte #klartvirydder-kampanjen i 2022, og bransjen gjentok budskapet og kampanjen i 2023. Budskapet er at avfalls- og gjenvinningsbransjen skal være en del av løsningen og ikke problemet.

I 2023 ble Norsk Gjenvinning medlem i Hold Norge Rent, og vårt første samarbeid var Byryddedagen lørdag 6. mai. I forbindelse med Hold Norge Rents arrangement langs Akerselva hadde Norsk Gjenvinning en stasjon ved Sannerbrua og delte ut hansker, poser og bakevarer. I tillegg stilte de med sekker for avfall langs elva.

Norsk Gjenvinning erkjenner at ansvaret for å opprettholde et rent og bærekraftig miljø ikke bare ligger hos myndighetene, men også hos bedrifter og som en ledende aktør innen avfallshåndtering og gjenvinning, er deres engasjement i Byryddedagen en naturlig forlengelse av kjernevirksomheten. Derfor ble ansatte mobilisert til å delta aktivt til å være synlige i denne nasjonale dugnaden. Norsk Gjenvinning oppfordrer også andre bedrifter til å delta aktivt i lignende initiativer for å skape positive endringer på lokalt nivå.

Ogoori – Sirkulær verdikjede av eierløs havplast

Ogoori er en aktør som prøver å synliggjøre at det går an å få plasten som ryddes tilbake igjen i verdikjeden og dermed produsere mindre ny plast. For å redusere forsøplingen må vi redusere forbruk og produksjon av plast, i tillegg til å ha systemer og holdninger som minimerer forsøplingsrisiko.

Sammen med Ogoori og deres samarbeidspartnere har 8 000 frivillige ryddet over 42 000 tonn søppel fra norske strender i løpet av de siste årene. Det meste av dette avfallet kommer fra lokale kilder. Når lokale frivillige og lokalt næringsliv blir med Ogoori på å rydde plast som igjen kan bli til produkter som lokalt næringsliv kan leie, har dette en innvirkning på motivasjonen til å fortsatt gjøre en innsats gjennom frivillig rydding.

For å kunne identifisere plast som kan gjenbrukes, må Ogoori sortere avfallet som ryddes. I forbindelse med Ren Hardangerfjord-aksjonen i 2022 gikk Ogoori gjennom 20 tonn avfall. Plasten som Ogoori manuelt sorterer ut benyttes til å lage nytt råmateriale i samarbeid med Oceanize og Quantafuel, og siden Ogoori ikke selger produktet laget av plasten de har ryddet, men kun leier den ut, har de kontinuerlig kontroll på at plasten ikke havner på avveie igjen. Leien finansierer samtidig mer opprydding.

Avfall Sør

Kristiansand har mange fenomenale ryddere, både over og under vann. Søgne Dykkerklubb har fått opp enorme mengder med spøkelsesredskaper, i tillegg til avfall fra havbunnen. Åros Undervannsklubb er også en viktig aktør som rydder under vann. Marin Recovery, Marin omsorg, Way Back og Strandrydding Kristiansand har jevnlig og strukturerte ryddetokt på land og ute i skjærgården. Det er også mange enkeltpersoner og tilfeldige grupper som rydder i sine nærområder.

Alle disse frivillige og engasjerte menneskene som tar et ansvar, bidrar til at Kristiansand nå ligger på 2. plass i 2023 av kommunene i Norge i ryddestatistikken på Rydde. I løpet av 2023 har Avfall Sør tatt imot over 32 000 kilo fra de som rydder i Kristiansand. Takk til alle dere, det nytter!

Foto: Nettverk Marin Forsøpling

Nettverk Marin Forsøpling

Nettverk Marin Forsøpling Møre og Romsdal er ein samlearena for dei som er opptatt av marin forsøpling i fylket og er drifta av Runde Miljøsenster, Sunnmøre Friluftsråd og Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal. I 2023 var det saman 199 deltakarar på arrangementa: nettverkssamlingar, ryddeaksjonar og ei fagsamling.

Dei største hendingane i året er dei tre nettverkssamlingane. Desse blir utforma litt ulikt og geografisk blir dei spreidd utover i fylket for at flest mogleg skal kunne delta. Nytt for året er nettsida www.marin-forsopling.no, med informasjon om kva nettverket driv med.

Foto: Hold Norge Rent

Rænsk opp i Trondheim

De fleste initiativ starter i det små, og i mars 2021 startet Åshild Krøtøy og Gro Anja Einan Gjøvik opp organisasjonen Rænsk. Siden den gang har 5 611 kilo søppel blitt ryddet, inkludert 2 088 kilo fra 2023.

Rænsk annonserer jevnlig aksjoner i sosiale medier og bruker å være rundt 15 frivillige på helgene de arrangerer større aksjoner og to-tre frivillige på lavterskelryddeturer i eget nærområde.

Rænsk oppfordrer alle til å plukke søppel der de er og har engasjerte medlemmer som gjør en innsats der de bor også andre steder i Trøndelag. Rænsk er opptatt av at det ikke skal koste noe for frivillige å være med å rydde. Støtte fra medlemmer og lokale bedrifter brukes til å finansiere ryddeaksjonene, mat til de frivillige som deltar og til å betale utgifter i forbindelse med kjøring til og fra de større aksjonene.

Saltstraumen – Bodø Sportsdykkerklubb

Som årets ryddestatistikk viser, ble det registret over 14 000 ryddede fiskekroker i 2023. Mye av æren for dette skal Bodø Sportsdykkerklubb ha. Saltstraumen er en av verdens kraftigste tidevannsstrømmer, og bunnforholdene i Saltstraumen er hovedsakelig hard bunn der det er lett å sette fast kroken.

Dykkerne i Bodø ser hvor mye sluker og fiskesnøre som samles i løpet av årene. Tidligere har det vært gjennomført sporadiske aksjoner, og enkelte dykkere har samlet fiskesluker for videresalg, men de gamle og ødelagte ble liggende igjen. I 2005 inngikk Bodø Sportsdykkerklubb en avtale med Bodø kommune om å rydde Saltstraumen.

Saltstraumen ble et nasjonalt verneområde i 2013. Ansvar ble da overført fra kommunen til Statsforvalteren. Ny avtale for rydding er videreført med Statsforvalteren i Nordland. Avtalen med Statsforvalteren inkluderer også rydding av fiskeline. Alle aksjonene rapporteres i Rydde og dermed også her i Rydderapporten 2023.

Så lenge fiske tillates vil det være et behov for å rydde. I 2023 ble det levert 469 kilo fiskesluker til Iris sitt avfallsmottak. I tillegg ble ca. 100 kilo brukbare sluker solgt til privatpersoner.

Levende hav – Norges Miljøvernforbund

I 2023 gjennomførte Norges Miljøvernforbund et prosjekt kalt «Levende Hav – Undervisnings- og strandryddetur», med en reiserute fra Stavanger til Namsos fra april til oktober. Prosjektet hadde som mål å tilby undervisning om marin forsøpling til barn og unge kombinert med strandrydding. Gjennom dette prosjektet ble 5 100 elever undervist og så mye som 1 680 elever var med ut på strandrydding, fordelt på 23 barnehager, skoler og folkehøgskoler. Det ble gjennomført 130 ryddeaksjoner, hvor det ble samlet inn svimlende 40 000 kilo over 69 301 meter strandlinje. For mer informasjon om prosjektet, ta kontakt med Norges Miljøvernforbund.

Foto: Vårt Hav

Vårt Hav

Vårt Hav er et prosjekt i regi av Naturvernforbundet Troms og Finnmark som forebygger utenforskap gjennom inkluderende arbeid med prosjekter knyttet opp mot marin forsøpling.

I 2023 har 1 531 personer deltatt i Vårt Hav gjennom skolerydding, festivalrydding og sommerjobb for ungdom. Til skolene tilbyr Vårt Hav en hel dag med lek og læring i fjæra samt et pedagogisk foredrag om marin forsøpling.

Vårt Hav jobber med sosial bærekraft i praksis og tilbyr sommerjobber for ungdom ved å rydde strendene i nærmiljøet. Unge som ellers muligens ikke ville fått sommerjobb, får gjennom Vårt Hav

ofte sitt første møte med naturvern og tar med seg gode holdninger videre.

«Den beste opplevelsen under sommerjobben var at vi klarte å fjerne så mye søppel fra strendene. Å se smilene på ansiktene til folk som gikk forbi, var utrolig givende. Lokalbefolkningen var veldig støttende og tilbød til og med hjelp. Det var dager fylt med fellesskap, en virkelig påvirkning på vårt lokale miljø.»

— Theodor Wikevand, 15 år, Harstad

Vårt Hav har fått støtte fra Senter mot marin forsøpling, Handelens Miljøfond og Sparebankstiftelsen SpareBank 1 Nord-Norge.

4.5 Gullklypa 2022

Under Hold Norge Rent-konferansen 2023 mottok mangeårige miljøforkjemper Ruben Oddekalv fra Norges Miljøvernforbund Gullklypa-prisen for sin utrettelige innsats mot forsøpling. Gullklypa deles ut årlig til en ildsjel eller organisasjon som har gjort en ekstraordinær innsats mot forsøpling, og prisen er ryddemiljøets høyeste annerkjennelse.

Hold Norge Rent mottok 56 forslag til Gullklypa 2022, og juryen¹⁰ nominerte følgende fem verdige kandidater til prisen:

- **Fjord CleanUP**
(ideell miljøorganisasjon, Oslo)
- **Søgne Dykkerklubb**
(dykkerklubb, Søgne)
- **Ruben Oddekalv**
(leder Norges Miljøvernforbund, Bergen)
- **Ståle Pedersen** (frivillig Besteforeldrenes Klimaaksjon og Dypets Miljøpatrulje, Karmøy)
- **Bente Fiskerstrand**
(styreleder Plastfritt Hav, Giske)

Ruben mottok prisen for sitt sterke og personlige engasjement i Norges Miljøvernforbund der han i en årrekke har ryddet strender og mobilisert frivillige langs hele norskekysten. Han har hatt et særlig fokus på å dele kunnskap med og på å skape engasjement blant skoleelever. Videre trakk juryen blant annet frem hans rolle som forbilde, hans formidlingsevne og tydelige stemme i samfunnsdebatten.

Utmerkelsen ble overrasket av stortingspresident Masud Gharahkhani og består av en gavesjekk fra Ragn-Sells, et diplom og en vandrepokal utformet av Norwegian Trash og studenter fra Arkitekthøyskolen i Oslo.

Ruben uttalte følgende under utdelingen: «Ikke mye henger høyere enn denne prisen. Det betyr så mye for meg å motta den blant denne forsamlingen av så mange fine folk med et ekte engasjement for naturen og miljøet. Denne deler jeg med alle i Norges Miljøvernforbund.»

Foto: Thomas Erik Kirkman

¹⁰ Juryen besto av Line Berg Dørum (Orkla Health), Nicolay Moe (Oslofjordens Friluftsråd) og 2021s Gullklypa-vinner Rolf-Ørjan Høgset (In the Same Boat).

4.6 Refusjonsordningen

Refusjonsordningen for eierløst marint avfall administreres av Hold Norge Rent med tilskudd fra Senter mot marin forsøpling.

Refusjonsordningen har som mål å stimulere til økt rydding av marin forsøpling i Norge gjennom å sikre at aktører som bidrar til frivillig opprydding ikke belastes med utgifter til transport og behandling av avfallet. Ordningen gjelder avfall som er samlet inn i tilknytting til frivillige ryddeaksjoner som har hatt utgifter til transport eller behandling av marint avfall, eller utgifter til transport av frivillige til og fra ryddeaksjoner. I tillegg dekker ordningen enkel bevertning av frivillige på ryddeaksjoner og i enkelte tilfeller tap eller reparasjon av utstyr som følge av en ryddeaksjon. I 2023 dekket også ordningen en andel av avfallsselskaperes administrative kostnader til arbeidet med søknad til ordningen. Refusjonsordningen gjelder også for opprydding langs vassdrag og innsjøer.

I 2023 mottok Hold Norge Rent søknader fra 55 aktører, og alle ble innvilget. Det ble søkt refusjon for kr 2 102 556, og i alt ble det utbetalt kr 2 020 412 i refusjon. Totalt ble det samlet inn over 428 000 kilo avfall i forbindelse med ordningen.

Refusjonsordningen

Omsøkt (kr)	2 102 556
Refundert (kr)	2 020 412
Søkere	55
Innvilget	55
Tonn	428
Kost/kilo	4,7

Tabell 24: Oversikt over utdeling av refusjon 2023.

Foto: Max Emanuelson

4.7 Ryddeutstyr

Hold Norge Rent ønsker å bidra til en bred oppslutning fra frivillige som ønsker å rydde søppel. Et viktig ledd i dette arbeidet er å sikre trygge og velfungerende ryddeaksjoner. Hold Norge Rent sender derfor ut gratis ryddeutstyr til frivillige ryddere over hele landet. Det er mulig å bestille følgende:

- Ryddeveileder
- Sikkerhetsveileder
- Hansker
- Avfallssekker / avfallsposer
- Storsekker
- Annet informasjonsmateriale

Ryddeutstyret er også tilgjengelig for frivillige som samler eget og andres avfall på tur.

Vårt nasjonale nettverk av distributører kan lokaliseres som hentepunkt i Rydde, og disse tilbyr hansker, avfallssekker, avfallsposer, storsekker, ryddeveiledere og sikkerhetsveiledere.

Bestilling av ryddeutstyr gjøres digitalt via skjema på Hold Norge Rents nettsider holdnorerent.no/ryddeutstyr.

I 2023 har Hold Norge Rent distribuert 5 619 ruller med avfallsposer, 8 444 ruller med avfallssekker og 264 storsekker. I tillegg er det distribuert ut 43 798 hansker.

I dag har Hold Norge Rent 380 distributører av ryddeutstyr. Disse bidrar vederlagsfritt og er markert i aktivitetskartet på Rydde.

Ryddeutstyret distribueres av kommuner, avfalls-selskaper, friluftsråd, organisasjoner, bedrifter, lag og foreninger m.m.

Hold Norge Rents ryddeutstyr og utsendelse av disse er finansiert med tilskudd fra Senter mot marin forurensning og støtte fra Handelens Miljøfond.

5 Profesjonell kartlegging

Folkeforskningen er fortsatt Norges største kilde til kunnskap om forsøpling, men det gjennomføres stadig mer profesjonell kartlegging, både i form av kartleggingsprogram og andre forskningsprosjekter. Her presenteres et utvalg av denne aktiviteten i 2023.

5.1 Kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer

I 2023 har Hold Norge Rent igjen kartlagt forsøpling langs vassdrag og innsjøer i Norge. Kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer skal dokumentere forsøpling i innlandet og identifisere nasjonale og lokale forsøplingsproblemer i innlandsområder, som igjen er potensiell marin forsøpling.

Med to måleområder per ferskvannskilde, ser også programmet på forskjeller i mengde forsøpling mellom områder i nærheten av motorisert ferdsel og mer avsidesliggende områder. De første ferskvannskildene ble kartlagt i 2017. Protokollen ble oppdatert i 2021, og programmet evalueres fortløpende for sikre at dataene er mest mulig relevant.

I 2023 ble 15 ferskvannskilder med to måleområder hver, fordelt på samtlige fylker, kartlagt for forsøpling:

- Agder: Gillsvannet
- Innlandet: Mjøsa
- Møre og Romsdal: Brusdalsvatnet
- Oslo: Akerselva
- Nordland: Rørvikvatnet
- Rogaland: Figgjo
- Troms og Finnmark: Skallelva, Storelva
- Trøndelag: Nidelva
- Vestfold og Telemark: Norsjø
- Vestland: Oselvvassdraget (Røykenesvatnet / Samdalsvatnet)
- Viken: Drammenselva, Øyeren / Gansvika, Tyrifjorden, Glomma

Topp 5 tallrikhet (venstre) og tilstedeværelse (høyre)

Tallrikhet	Antall funn	% av alle funn	Tilstedeværelse	Antall måleområder	% av måleområder
Utd. plastbiter / gjenstander	527	28%	1 Drikkevareemballasje	22	73%
Annet næringsrelatert / industrielt skrap	150	8%	2 Uidentifiserbare plastbiter / gjenstander	20	67%
Godteri- og snacksemballasje	122	5%	3 Tobakksprodukter (sigaretter, snus, emballasje)	20	67%
Tobakksprodukter (sigaretter, snus, emballasje)	100	5%	4 Godteri- og snacksemballasje	19	63%
EPS (isopor) over 5cm	89	5%	5 Annet næringsrelatert / industrielt skrap	14	47%

Tabell 26: Oversikt over topp 5 gjenstander, basert på tallrikhet og tilstedeværelse, i kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer.

Også i 2023 ble det funnet forsøpling ved nesten alle 30 måleområder kartlagt i programmet, og målingene viser at det generelt ser ut til å være mer forsøpling i nærheten av motorisert ferdsel enn i mer avsidesliggende områder.

I 2023 var det mest vanlige funnet drikkevareemballasje (Tabell 24). Dette betyr at selv med Norges gode panteordning er det fortsatt flasker og bokser på avveie. Det er funnet mest drikkevareemballasje i metall og plast, men det er også funnet glassflasker og andre typer drikkevarer som iskaffe og juskartonger.

Det er personlig forbruk som er den vanligste kilden til forsøpling langs vassdrag og innsjøer i 2023. Godteri- og snacksemballasje, tobakksprodukter og drikkevareemballasje utgjør brorparten av denne kildekategorien. Men næringsvirksomhet er også en stor kilde til forsøpling, og det ble funnet

mye forskjellig nærings- og industrirelatert søppel i programmet i 2023.

Siden kartleggingsprogrammet startet i 2017 har Hold Norge Rent hatt som mål å på sikt se på utviklingen av forsøpling over tid ved måleområdene i programmet. I 2023 har vi for første gang sett på utviklingen av forsøplingsmengde og sammenlignet data fra de siste tre årenes kartlegginger. Dette har vist at den totale mengden forsøpling har gått ned. Med det lille datasettet som kartleggingsprogrammet representerer er det vanskelig å si nøyaktig hvorfor det har skjedd en nedgang, men en mulighet er at jevnlig opprydding i seg selv er et forbyggende tiltak, og at områder som jevnlig ryddes tiltrekker seg mindre ny forsøpling.

Kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer ble gjennomført med tilskudd fra Senter mot marin forsøpling.

Foto: Jonas Carlsen / Push Media

5.2 Kartlegging av forsøpling fra bygg- og anleggsplasser

Hold Norge Rent og Nomiko utførte i 2023 et prosjekt med mål om å få bedre innsikt i faktisk forsøpling på og utenfor bygge- og anleggsplasser. Målet var også å foreslå effektive tiltak for å forebygge denne forsøpling.

Kartlegginger

Basert på 20 besøk på bygge- og anleggsplasser på Østlandet, ble typer og mengder plastforsøpling fra ti bygge- og anleggsprosjekter kartlagt.

Kartleggingen baserer seg på intervjuer og dialoger med miljøansvarlige på prosjektene, samt systematiske observasjoner gjort inne på prosjektområdene og rett på utsiden av byggegjerdene. Dette inkluderte å måle forsøplingsgrad innenfor gjerdet. Ved måling av forsøplingsgrad ble det benyttet en skala fra 1 (ingen forsøpling på overflaten) til 5 (ekstremt forsøplet overflate).

Resultater

Ved alle besøkene ble det registrert bygg- og anleggforsøpling både innenfor og utenfor byggegjerdene. Innenfor gjerdet ble det på alle besøkene registrert forsøplingsgrad 2 eller høyere. Helhetlig forsøplingsgrad var høyest for rive- og rehabiliteringsprosjektene med et snitt på 3,25. En betydelig del av forsøplingen som ble funnet innenfor og utenfor gjerdet er også den samme som blir funnet på avveie i naturen. De tydeligste fellesnevnerne er isolasjonsplater og strips.

Konklusjoner

Kartleggingen viser at bygg- og anleggsplasser bidrar til betydelig plastforsøpling og at potensialet for å redusere forsøplingen er stort. Les mer om prosjektet og anbefalte tiltak på Hold Norge Rents nettsider.

Prosjektet ble finansiert av Handelens Miljøfond, Nomiko og Hold Norge Rent.

Topp 5 Forsøplingsfunn

	Inne på prosjektet	Utenfor prosjektet	I naturen (fra Rydde)
1	EPS og XPS	Tobakksrelaterte produkter	Sprengkabler
2	Diverse elementer i hardplast	EPS og XPS	Armeringsfibre
3	Plastfolie	Strips	EPS og XPS
4	Strips	Matemballasje	Pakkebånd
5	Tobakksrelaterte produkter	Plastfolie	Strips

Tabell 27: Oversikt over topp fem forsøplingsfunn i prosjektet, sammenlignet med data fra Rydde.

5.3 OSPAR

OSPAR er en forkortelse for Oslo-Paris-konvensjonen for bevaring av det marine miljøet i Nordøst-Atlanteren. Et av tiltakene i konvensjonen er å gjennomføre kartlegginger av strender og rapportere på strandsøppel.

I Norge gjennomføres det kartlegginger av syv ulike strender en til to ganger i året. I 2024 videreutvikles overvåkningsprogrammet til å inkludere 12 ulike strender fordelt over hele Norges kyst, som skal kartlegges 2–3 ganger i året (2 ganger i de nordligste områdene, 3 ganger ellers).

I 2023 ble fem av disse ryddet

- Rekvika, Troms og Finnmark
- Kviljo, Agder
- Ytre Hvaler, Viken
- Åpenvikbukta, Troms og Finnmark
- Brucebukta, Svalbard

Totalt ble det registrert 17 824 funn.

Resultatene fra 2023 viser at det er plast som er helt dominerende på topplisten (Tabell 28).

Topp 3 funn på norske OSPAR-strender 2023

	Antall funn	% av alle funn
1 Plast: snor	3 562	20%
2 Plast: store biter	1 997	11%
3 Plast: små biter	1 904	11%

Tabell 28: Topp 3 funn langs OSPAR-strender i Norge.

Foto: Hold Norge Rent

5.4 Rent hav

Rent hav er et verktøy utviklet av Senter mot marin forsøpling for de som jobber med marin forsøpling i Norge, som for eksempel forvaltere, koordinatore, forskere og andre kunnskapsinnhentere. Rent hav samler data om forsøpling fra mange kilder, og i verktøyet kan man registrere, planlegge, koordinere og prioritere oppryddingsaktivitet. Det er med andre ord et verktøy for de profesjonelle, i motsetning til Rydde som er et verktøy for de frivillige.

I 2023 ble det registrert 2 280 ryddeaksjoner i Rent hav, hvorav store deler av dette er aksjoner fra Rydd Norge¹¹. Det ble registrert 11 925 ryddere, 9 173 km ryddet kystlinje og 1 275 tonn avfall ryddet. Av 2 280 aksjoner er det 16 aksjoner som har registrert funn (se resultatene i tabell 29).

Topp 5 Hentet fra Rent hav

		Antall funn	% av funn
1	Uidentifiserte plastbiter	9 065	42%
2	Tau	5 989	27%
3	Pakkebånd	2 218	10%
4	Lokk og korker	604	3%
5	Fiskegarn	575	3%

Tabell 29: Oversikt over topp 5 funn basert på antall i 2023, fra Rent hav.

5.5 Fiskeridirektoratets opprensningstokt

Fiskeridirektoratets opprensningstokt er en årlig profesjonell opprydding/kartlegging gjennomført av Fiskeridirektoratet. I 2023 gjennomførte de 242 hal, og det ble satt rekord i antall tapte fiskeriredskaper¹². Fiskeridirektoratet melder at det ikke på 40 år har blitt tatt opp så mye garn fra havbunnen. I 2023 var det spesielt garn fra fiske etter blåkveite det ble funnet mye av.

Fiskeridirektoratet melder at de ikke får med seg alt, og at det er behov for å fortsette disse årlige opprensningstoktene. Dette er ikke bare fordi det forsøpler, men på grunn av høy risiko for spøkelsesfiske. I løpet av toktet ble det også registrert 1 500 kilo fisk og 2 300 kilo krabber i redskapene som ble fjernet.

Det ble totalt tatt opp og fjernet

- 1 339 garn av ulike typer
- 42 000 meter line
- 25 000 meter tauvverk
- 220 teiner
- Over 8 000 meter trålvaijer
- 5 000 meter snurrevad
- Diverse deler fra trålfiske

11 Les mer om det nasjonale Rydd Norge-programmet på Handelens Miljøfonds nettsider: www.handelensmiljofond.no

12 Disse tallene er hentet fra Fiskeridirektoratets sider. Les mer her: www.fiskeridirektoratet.no

5.6 Norge: Hvordan plast og rydding av plast påvirker økosystemet på Lisle Lyngøy¹³

I 2023 kom NORCE Klima og miljø ut med en ny rapport som beskriver et tverrfaglig forskningsprosjekt, i samarbeid med Universitetet i Bergen og Clean Shores Global, hvor de har dokumentert konsekvenser av marin plastforurensning på økosystemet på Lisle Lyngøy. Dette er en ubebodd øy i Øygarden kommune, som på grunn av dens beliggenhet er sterkt belastet av marin forsøpling. I tillegg til effekter av forsøplingen på økosystemet, hadde prosjektet som mål å dokumentere eventuelle miljøfordeler av opprydding av plasten.

Kartlegging

Kartleggingen av marin plastforsøpling i utvalgte områder ble først utført i august 2021. Etter endt feltarbeid ble det gjennomført en overflatelydding av alt avfall på land og i vann av organisasjonen In The Same Boat og frivillige involvert i prosjektet Rydd Norge. I denne ryddingen ble det samlet inn 1 805 kilo avfall. I april og august 2022 ble det registrert ny tilførsel av marin forsøpling. I alle tre ryddingene var de fleste gjenstandene innenfor kategoriene emballasje og tau og festemateriell (Tabell 30).

Økologiske effekter

Det ble gjort funn som demonstrerte at plastforsøpling påvirket landskapet på øya, hovedsakelig driftvollen av stranda, der havet tilfører mer materiale enn det vasker bort. Plastavfallet ble assosiert med at generell mikrobiell aktivitet ble redusert, mens aktivitet av spesielt metanproduserende mikrober økte. Det ble også registrert mikroplastartikler i 34 av 36 individer vannlevende insekter. Prosjektet fant blant annet indikasjoner på at sanering av plast kan påvirke det biologiske mangfoldet positivt, da det ble funnet en økning i antall arter i dammen og innsjøen på øya fra 2021 til 2022.

Oversikt over funn på Lisle Langøy

	Antall funn august 2021	% av total
Emballasje	786	66%
Tau og festemateriell	215	18%
Bygg og industri	55	5%
Tobakk og hygiene	54	5%
Båt, fiske og jakt	46	4%
Privat forbruk	31	3%
Elektrisk	6	1%
Større gjenstander	1	0%

Tabell 30: Avfallet som ble kartlagt fra driftvollen på stranda ved første rydding.

Konklusjon

Overordnet har prosjektet påvist negative effekter av plastforsøpling ved flere deler av økosystemet på Lisle Lyngøy og funnet at plastrydding kan ha en positiv påvirkning. Funnene taler for å sanere områder som er sterkt belastet av plastavfall.

¹³ [Hvordan plast og rydding av plast påvirker økosystemet på Lisle Lyngøy](#), Bødtker et al., 2023

5.7 Norwaste: Kartlegging av forsøpling i Oslo kommune¹⁴

På oppdrag fra Handelens Miljøfond har Norwaste kartlagt forsøpling og offentlig oppryddingsaktivitet i Oslo. Dette er gjort ved hjelp av datainnhenting fra relevante aktører, befarings av ryddeaktiviteter i sentrum og plukkkanalyser. Prosjektet hadde som mål å estimere hvor mye forsøpling som ryddes av offentlige aktører, samt anslå hvor mye dette koster Oslo kommune.

Offentlige ryddeaktører

Den offentlige aktøren som har hovedansvar i det offentlige rom er Bymiljøetaten (BYM), men noen bydeler har også egne lokale ansvarsområder. Oslo Havn rydder i deler av havnepromenaden og i havnebassenget. Renovasjons- og gjenvinnings-etaten rydder forsøpling ved returpunkt for glass og metall, mens Vann- og avløpsetaten håndterer avfall som ender i avløp (ristgods). Forsøpling langs veier håndteres av Statens vegvesen eller Bymiljøetaten.

Oversikt over funn i prosjekt

	Tonn totalt	Tonn plast	Tonn engangsplast
Feiemasser sentrum	452	286	115
Manuelt plukket av bydelene	223	32	23
Ristgods	213	193	176
Manuelt plukket av Statens vegvesen	152	30	23
Manuelt plukket langs kommunale veier (BYM)	117	15	11

Tabell 31: Estimert årlig forsøpling ryddet av topp 5 oppryddingsaktiviteter i Oslo kommune.

Hovedresultater

Det er estimert at offentlige ryddeaktører totalt rydder 1 055 tonn forsøplet avfall i Oslo årlig. Andelen som er plast er estimert til 33 prosent, hvorav 50 prosent er engangsplast. Fordelt på Oslos innbyggere, vil årlig forsøpling tilsvare 1,5 kilo eller 103 gjenstander per innbygger. Denne totale årlige oppryddingen koster Oslo kommune 55,8 millioner kroner, og dette utgjør minst 78,90 kr per innbygger.

Den største mengden forsøpling kommer fra feiemasser, manuell rydding og ristgods (Tabell 31). Den største mengden plast blir ryddet opp via feiemasser. Den ryddeaktiviteten med størst andel plast av det totale avfallet er ristgods. Norwaste presiserer at noe usikkerhet er bundet til funnene.

Norwaste anbefaler at alle offentlige ryddeaktører fører oversikt over opprydding og kostnader. Et slikt datagrunnlag kan gi Oslo kommune bedre oversikt og dermed bidra til effektivisering av tiltak og forebygging.

Prosjektet er finansiert av Handelens Miljøfond og støttet med midler fra Bymiljøetaten.

¹⁴ [Kartlegging av forsøpling i Oslo kommune](#), Geitund og Lystad, 2023

6 Internasjonalt samarbeid

Hold Norge Rent har lenge vært opptatt av internasjonalt samarbeid, både gjennom Arctic Cleanup med landene i Arktisk råd og med våre nordiske naboer i Nordic Coastal Clean Up. I 2023 seilte vi 2 500 nautiske mil for å styrke samarbeidet mot forsøpling i Arktis og Norden.

6.1 Nordic Coastal Cleanup

Nordic Coastal Cleanup (NCC) er et nordisk nettverk bestående av Städa Åland, Håll Sverige Rent, Ruddya Føroyar, CSR Grønland, Worldwide Friends Veraldarvinir, Pidä Saaristo Siistinä ry, Hold Danmark Rent og Hold Norge Rent.

Samarbeidet skal bidra til arbeidet mot forsøpling i Norden ved å tilrettelegge for kompetanseoverføring, idéutveksling og samarbeid på tvers av landegrensene.

Hvert år gjennomfører NCC ryddedugnaden nordisk strandryddedag og kartleggingsprogrammet nordiske referansestrender.

Nordisk strandryddedag

Nordisk strandryddedag ble lagt til Verdens havdag, torsdag 8. juni. Totalt deltok 21 985 frivillige fra hele Norden på denne dugnaden i 2023.

Nordiske referansestrender

16 strender fordelt på fem land ble kartlagt i 2023. Færøyene deltok ikke. Totalt ble det samlet inn 3 093 funn fra strendene. Som tidligere år, dominerte plast og utgjorde 81 prosent av funnene (Tabell 32). 61 prosent av funnene stammer fra personlig forbruk, og 32 prosent kan spores tilbake til næringsvirksomhet.

Prosjektet ble finansiert av Nordisk ministerråd gjennom «Norden som motor» og Hold Norge Rent.

Topp 5 Nordiske referansestrender

		Antall funn	% av funn
1	Uidentifiserte plastbiter	1 082	36 %
2	Sigarett og snus	455	15 %
3	Matemballasje	414	14 %
4	EPS/XPS	240	8 %
5	Line og tau > 50 cm	202	7 %

Tabell 32: Topp 5 fra nordiske referansestrender i 2023.

6.2 Arctic Cleanup

Arctic Cleanup har vært et treårig prosjekt under Arktisk råds program «Protection of the Arctic Marine Environment» (PAME). Prosjektet har fokusert på frivillig opprydding og folkeforskning i arktiske områder.

Prosjektets kjerneaktivitet har vært å mobilisere til og legge til rette for frivillige ryddeaksjoner i hele regionen. Målet har vært å engasjere og bevisstgjøre lokalbefolkningen, tilreisende, næringslivet og myndighetene.

Prosjektet er et samarbeid mellom Hold Norge Rent, Ocean Conservancy (OC) og lokale ryddemiljøer i Arktis. I Norge er Finnmark Friluftsråd prosjektets lokale partner.

I tillegg til opprydding har målet vært å kartlegge utfordringer og behov knyttet til opprydding, transport og avfallshåndtering i regionen, samt å legge til rette for folkeforskning. Rydding i arktiske områder er både utfordrende og kostnads-krevende. Store avstander, vanskelig tilgjengelige områder, spredt befolkning, kort ryddesesong, begrenset tilgang på avfallshåndtering og enorme mengder søppel er hovedutfordringene.

I 2023 ble det gjennomført ryddeaksjoner i Finnmark, på Island, på Grønland og i Alaska. Majoriteten av ryddeaksjonene ble gjennomført i juli.

Prosjektet mottok midler fra Klima –og miljødepartementet og Ocean Conservancy.

Resultater fra ryddeaksjonene i 2023

- Antall aksjoner: 54
- Antall frivillige: 1 837
- Mengde innsamlet søppel: 28 tonn
- Antall funn: 96 631

Topp 5 Arctic Cleanup

		Antall funn	% av funn
1	Plast (ink. EPS) < 2.5 cm	68 954	71%
2	Pakkeband	6 558	7%
3	Annet plastavfall	2 758	3%
4	Tau > 50 cm	1 802	2%
5	Fiskesnøre	1 592	2%

Topp 5 fra ryddeaksjoner gjennomført i Arctic Cleanup.

6.3 Arktisk seilas: Kunnskapsinnhenting i arktiske og subarktiske områder

Med støtte fra Norrøna reiste Hold Norge Rent og In the Same Boat (ITSB) på ekspedisjon til Island i 2023. Ekspedisjonen ble gjennomført som et ledd i arbeidet med Arctic Cleanup, og målet var å bidra ytterligere til kunnskapsgrunnlaget om forsøpling og frivillig opprydding i arktiske og subarktiske områder.

Ekspedisjonen reiste fra Norge til østkysten av Island, langs hele nordsiden av øya og nedover vestkysten til Reykjavik. Fra Island reiste ekspedisjonen via Færøyene på vei tilbake til Norge.

Worldwide Friends Iceland/Veraldarvinir

På Island samarbeidet ekspedisjonen med Worldwide Friends Iceland/Veraldarvinir (WWF).

WWF ble grunnlagt i 2001 og er en ideell organisasjon som organiserer og gjennomfører frivillig opprydding med deltakere fra hele verden.

Kunnskapsinnhenting

Arctic Cleanups skreddersydde protokoll ble benyttet i forbindelse med kartlegging og opprydding. Denne er utviklet av Ocean Conservancy og Hold Norge Rent i samarbeid med lokale ryddere fra Arktis og er spesialtilpasset for registrering i regionen.

Sammen gjennomførte Hold Norge Rent, ITSB og WWF ryddeaksjoner med kartlegginger. I tillegg tok vi vannprøver på strekningen fra Norge til Island og på strekningen fra Island til Færøyene.

Dialog og nettverksbygging

Arctic Cleanup skal også innhente kunnskap om utfordringene frivilligheten, myndigheter m.fl. har knyttet til marin forsøpling og frivillig opprydding i arktiske og subarktiske områder.

Et annet viktig mål for denne turen var derfor dialog, kunnskaps- og erfaringsdeling og nettverksbygging med islandske frivillige og myndigheter.

Ekspedisjonen besøkte to av WWFs baser for frivillige ryddere i Stöðvarfjörður og Siglufjörður, så vel som Reykjavik. Frivillige fra WWF deltok på flere av ryddeaksjonene og på deler av seilasen.

I Reykjavik møtte Hold Norge Rent og ITSB islandske myndigheter for å diskutere erfaringer knyttet til marin forsøpling og tilrettelegging for frivillig opprydding.

Status på Island

Island trenger økt bevissthet rundt forsøpling fra fiskeri, mer fokus på finansiering av frivillig rydding og systemer for håndtering av eierløst avfall.

Selv om Island har finansieringsordninger som organisasjoner kan søke på, er ikke disse på nivå med Norge. Videre finnes ingen koordinert samhandling med kildene til forsøpling, men det finnes eksempler på donasjoner fra næringslivet.

Resultater

Foreløpige observasjoner av elleve vannprøver viser indikasjoner på at det er syntetiske fibre (mikroplast) i flere av prøvene. Disse må undersøkes næyere for å kunne bekrefte og kvantifisere.

Resultater fra ryddeaksjonene på Island

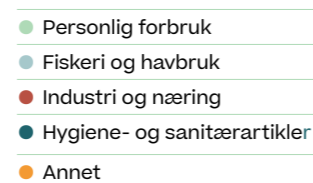
- Antall aksjoner: 5
- Antall kilo ryddet: 1 964
- Antall funn: 4 451

Gjenstander som stammer fra industri og fiskerier næringen dominerer forsøplingen på Island, men personlig forbruk er også en kilde til forsøpling på øya (Figur 11).

Færøyene

Færøyene var siste ledd i Hold Norge Rents arbeid i Norden. Færøyene sliter også med store mengder forsøpling fra fiskeri- og havbruksnæringen. Seilasen gikk til i Torshavn på Færøyene, og Hold Norge Rent møtte organisasjonen Ruddy Føroyar som er medlemmer av Nordic Coastal Clean Up-nettverket.

Ryddemiljøet på Færøyene har få nasjonale finansieringskilder og er avhengige av støtten som kommer via NCC-nettverket fra Nordisk ministerråd. Hold Norge Rents mål er å bistå Ruddy Føroyar med å få på plass langsiktig finansiering og forutsigbare økonomiske rammer for frivillig opprydding.

Figur 11: Resultatet fra ryddeaksjonene på Island presentert som kildefordeling.

Nettverk for frivillig opprydding (NFO)

På bakgrunn av økt aktivitet og engasjement for opprydding de siste årene, har det blitt et større behov for dialog, systematisk koordinering og samarbeid mellom ryddeaktørene både lokalt, regionalt og nasjonalt. Derfor ble Nettverk for frivillig opprydding (tidligere KOSAM) opprettet i samarbeid med Senter mot marin forsøpling (MARFO) i 2018. NFO er i dag et nettverk for lokale og regionale aktører som mobiliserer til, tilrettelegger for og koordinerer opprydding regionalt og lokalt.

Målet for nettverket er å være et aktivt forum for å drøfte planer, skape engasjement og løse utfordringer knyttet til frivillig opprydding. Nettverket består av omtrent 50 aktive aktører dominert av frivillige organisasjoner, friluftsråd, avfallsselskap og dedikerte ryddeaktører. Også statsforvaltere og kommuner som koordinerer frivillig opprydding inviteres til å delta.

I 2023 har nettverket gjennomført 10 digitale møter og én fysisk samling i Oslo.

Nettverket har bidratt til en god dialog og samarbeid i Norges frivillige ryddemiljø og har ført til bedre koordinering og organisering av frivillig opprydding og mer effektiv utnyttelse av ressursene i miljøet. Nettverket er også en viktig kommunikasjonskanal for å nå ut til frivillige og for å mobilisere nye frivillige.

NFO består av aktører som har en nøkkelrolle lokalt og regionalt og som samtidig ønsker å samarbeide på tvers av organisasjoner og geografi. Aktører som ønsker mer informasjon om deltagelse, oppfordres til å ta kontakt på post@holdnorge.no

Nettverk for frivillig opprydding mottok støtte fra Klima- og miljødepartementet og Handelens Miljøfond i 2023.

Foto: Hold Norge Rent

Takk til de frivillige

Hold Norge Rent vil gjerne takke alle som har bidratt med innhold til årets rydderapport, men den største takken retter vi til alle frivillige som har bidratt til å rydde søppel i Norge i 2023!

Foto: Vårt Hav

Tusen takk til dere som bruker Rydde og registrerer hva dere finner. Denne folkeforskningsdataen er det som legger grunnlaget for kunnskapen vi har om forsøpling i Norge i dag, og uten den hadde det ikke vært mulig å lage denne rapporten.

Vi vil også gjerne benytte muligheten til å oppfordre alle til å benytte seg av registreringsløsningen www.ryddenorge.no. Jo mer data som registreres, jo større innsikt får vi i forsøplingsproblematikken i Norge.

Bli en folkeforsker du også!

Registrer din ryddeaksjon og dine funn på www.ryddenorge.no neste gang du er ute i rydder, enten det er i området du bor, langs en elv eller på stranda.

Takk til samarbeidspartnere

Hold Norge Rent takker våre samarbeidspartnere for støtte gjennom flere år og for bidrag til ryddesesongen i 2023.

Hold Norge Rents arbeid ble også støttet av Norges sjømatråd i 2023.

Oversikt over frivillige aktører

Nasjonale aktører

Naturvernforbundet

Naturvernforbundet deltar aktivt i frivillig opprydding og har fylkeslag i alle landets fylker. Finn kontaktinformasjon for ditt lokallag her: naturvernforbundet.no/om-oss

Norges Dykkeforbund

For ryddeaksjoner under vann ta kontakt med Norges Dykkeforbund eller dykkerklubber lokalt. Norges Dykkeforbund: dykking@nif.idrett.no

Clean Shores Global

contact@cleanshores.global

PlastPiratene

admiralen@plastpiratene.com

Hold Norge Rent

post@holdnorerent.no

Oversikt lokale kontakter:

OSLOFJORDEN (OSLO, VIKEN, VESTFOLD OG TELEMARKE)

Koordinatorer:
[Oslofjordens Friluftsråd](#)
[Strandrydding i Vestfold](#)
[PlastPiratene](#)
[Miljøstiftelsen Elv og Hav](#)
[Midtre Telemark Vannområde](#)
[Fjord Cleanup](#)
[Rydd Marka](#)
[Rusken/Oslo kommune](#)
[Clean Coast Anglers](#)
[Singlefjorden Kystlag](#)
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

Oslo kommune – Oversikt og informasjon til frivillige ryddere
[Fredrikstad kommune og Skjærgårdstjenesten](#)
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

INNLANDET

Koordinatorer:
[Hold Innlandet Rent](#), kontakt: plast@skappa.no
[Valdres Friluftsråd](#)
[PlastPiratene](#), kontakt: plastfriglomma@outlook.com
[Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter](#)
[Clean Coast Anglers](#)
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

AGDER

Koordinatorer:
[Våre Strender \(Raet Nasjonalpark\)](#), kontakt: blimed@vaarestrender.no
[Lister Friluftsråd](#) arrangerer Teinejakta [PlastPiratene](#), kontakt: philip@digno.no
[Sjøsjukt](#)
[Mandal Dykkeklubb](#)
[Lindesnes Kommune](#)
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

[Ragn-Sells](#)

Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

ROGALAND

Koordinatorer:
[Jæren Friluftsråd](#), kontakt: arve.jaatun@jarenfri.no
[Ryfylke Friluftsråd](#), kontakt: kersti.kesper@ryfri.no
[Friluftsrådet Vest](#) og [Strandryddeaksjon](#)
[Haugalandet](#), kontakt: post@frivest.no
[Dalane Friluftsråd](#)
[PlastPiratene \(Stavanger\)](#), kontakt: nickoleskyee@gmail.com
[Clean Shores Global avdeling Sola](#)
[Naturvernforbundet i Hordaland](#) og [Rogaland](#) oppfordrer til å bli med på [Plastjakten](#)

Avfallshåndtering:

[Langs Jærkysten](#) er det satt ut [miljøbokser](#)
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

VESTLAND

Koordinatorer:
[Bergen og Omland Friluftsråd](#)
[Friluftsrådet Vest \(Kvinnherad, Etne, Stord, Bømlo, Fitjar\)](#) og [Strandryddeaksjon](#)
[Haugalandet](#), kontakt: post@frivest.no
[Norges Miljøvernforbund](#), kontakt: ruben@nmf.no
[Fjordane Friluftsråd](#)
[PlastPiratene](#), kontakt: Helge Dávøy Trygvason, tlf: 95880880
[Naturvernforbundet i Hordaland](#) og [Rogaland](#) oppfordrer til å bli med på [Plastjakten](#)
Ta kontakt med ditt [lokallag](#) for mer informasjon.

Avfallshåndtering:

Avfall kan leveres gratis hos [Sunnfjord Miljøverk](#) og [Nordfjord Miljøverk](#)
[Ragn-Sells](#) og [NGIR](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

MØRE OG ROMSDAL

Koordinatorer:
[Sunnmøre Friluftsråd](#), kontakt: malin.fiksdal@friluftsradaet.no
[Nettverk Marin Forsøpling Møre og Romsdal ved Runde Miljøsen](#), kontakt: ovidie@runde.no
[Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal](#), kontakt: post@stikkut.no
[PlastPiratene](#), kontakt: sverre_soreide@hotmail.com
[Plastfritt Hav](#)
[Plastpiratene Lepsøy](#)
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

[Hold Midt-Norge Rent](#) organiserer henting av avfall i kommuner i Midt-Norge
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres i ryddenorge.no

TRØNDELAGE

Koordinatorer:
[Hold Midt-Norge Rent](#)
[Hold Trondheim Rent](#)
[Rænsk](#)
[Lamo marked](#)
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

[Hold Midt-Norge Rent](#) organiserer henting av avfall i kommuner i Midt-Norge
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

NORDLAND

Koordinatorer:
[Ishavskysten Friluftsråd](#) (Balsfjord, Karlsøy, Tromsø, Lyngen og Storfjord)
[Helgelandskysten: Rent Hav Helgeland Lofoten: Clean Up Lofoten](#) og [Lofoten Avfallsselskap IKS \(Vågan, Vestvågøy, Flakstad og Moskenes\)](#), kontakt: cul@las-lofoten.no
[Salten: Reine Strender \(Iris Salten\)](#), kontakt: kundesenter@iris-salten.no
[Vesterålen: Reno Vest](#), kontakt: torunn@reno-vest.no
[In the Same Boat](#), kontakt: post@inthesameboat.eco
[Naturvernforbundet lokalt](#)

Avfallshåndtering:

[Helgeland Avfallsselskap](#)
[Søndre Helgeland Avfallsselskap](#)
[Lofoten Avfallsselskap](#)
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

TROMS OG FINNMARK

Koordinatorer:
[Finnmark Friluftsråd](#), kontakt: post@perletur.no
[Nord-Troms Friluftsråd](#), kontakt: post@utinord.no
[Ren Kyst \(Tromsø og Karlsøy\)](#)
[PlastPiratene](#), kontakt: vikingfisken@gmail.com
[Vakre Varanger](#), facebook.com/vakre.varanger
[Naturvernforbundet lokalt](#), kontakt: ck@naturvernforbundet.no

Avfallshåndtering:

[Remiks \(Tromsø og Karlsøy\)](#)
[Ragn-Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres via ryddenorge.no

SVALBARD

Koordinatorer:
Aktiv i friluft, post@aktivfriluft.no

NB! Dette er ikke en komplett oversikt over frivillige aktører som er ute og rydder.

Dette er en liste over aktører som koordinerer frivillig opprydding lokalt eller regionalt og som har sagt seg villige til å ta imot henvendelser fra frivillige, barnehager, skoler m.m. som trenger hjelp til for eksempel å finne steder å rydde, kvitte seg med innsamlet avfall, veiledning i bruk av Rydde, foredrag o.l.

Gi oss tilbakemelding på post@holdnorerent.no dersom en kontakt fra listen ikke responderer.

Kilde: holdnorerent.no/kunnskapsartikkel/lokalekontakterognettverk

Bli stolt medlem av

HOLD NORGE RENT

Støtt vårt arbeid mot forsøpling gjennom medlemskap

Bedrifter, offentlige virksomheter, organsiasjoner og ideelle lag og foreninger inviteres til å støtte Hold Norge Rents arbeid gjennom medlemskap.

Ta kontakt på post@holdnorerent.no eller gå inn på våre nettsider og bli medlem: holdnorerent.no/bli-medlem

Sammen mot forsøpling

**HOLD
NORGE
RENT**